

**جمع بندی سوالات امتحان نهایی
فلسفه دوازدهم انسانی
به تفکیک درس به درس**

سال ۹۸ تا دی ۱۴۰۲

تهیه و تنظیم: مجیب الرحمان صالحی

درس ۱ (هستی و چیستی)

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد:

- ۱) حمل «حیوان ناطق» بر «انسان» یک حمل «ضروری» است و به دلیل نیاز دارد. (دی ۹۸) **نادرست**
- ۲) حمل حیوان ناطق بر انسان به دلیل نیاز دارد. (دی ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۳) حمل «جسم» بر «مداد و خودکار» به دلیل نیاز دارد. (خرداد ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۴) وجود وجه اختصاصی موجودات و ماهیت وجه مشترک آنها است. (شهریور ۱۴۰۲ / خرداد و شهریور ۹۹) **نادرست**
- ۵) میان انسان به عنوان یک «ماهیت» و «وجود» رابطه ذاتی برقرار است. (دی ۹۹) **نادرست**
- ۶) وجود و ماهیت در خارج از ذهن، دو امر جداگانه هستند و مغایرت دارند. (دی ۹۹) **نادرست**
- ۷) در عالم خارج، دو امر جداگانه به نام «آب» و «وجود» نداریم و آنها دو مفهوم مختلف از یک موجود واحدند. (شهریور ۱۴۰۰) **درست**
- ۸) دلیل حمل وجود بر هر ماهیتی، از طریق حس و تجربه یا عقل محض قابل شناسایی است. (شهریور ۱۴۰۱) **درست**
- ۹) حمل مفهوم «وجود» بر ماهیتی از جمله انسان، نیازمند دلیل است. (خرداد ۱۴۰۱) **صحیح**
- ۱۰) وجود هر شیء، بیان کننده ی ذاتیات آن است. (دی ماه ۱۴۰۱) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۱) نام یکی از فلاسفه بزرگ اروپا که با فلسفه ابن سینا آشنا بود و نظریهٔ فرق «وجود و ماهیت» را پایهٔ برهان خود در خداشناسی قرار داد، بوده است. (شهریور ۹۹) **توماس اکوئیناس**
- ۲) انسان در هر چیزی که مشاهده میکند، دو جنبه میابد و (خرداد ۱۴۰۱) **وجود (هستی) و ماهیت (چیستی)**
- ۳) کودک با استفاده از کلمه «این» یا «آن» نشان میدهد که از اشیاء آگاه است. (شهریور ۱۴۰۰) **وجود (هستی)**
- ۴) ویژگی های مخصوص یک شی را در فلسفه و منطق، آن شی می گویند. (شهریور ۱۴۰۱) **ذاتیات**
- ۵) وقتی کسی می پرسد آن چیست؟ یعنی به آن شی پی برده است، اما از آن بی خبر است. (دی ۱۴۰۱) **وجود (هستی) - ماهیت (چیستی)**
- ۶) توماس آکوئیناس که با فلسفه ابن سینا آشنا بود نظریه «.....» را پایه برهان خود در خداشناسی قرار داده بود. (دی ۹۹ چاپ قدیم) **فرق وجود و ماهیت**

گزینه مناسب را انتخاب کنید:

- ۱) در قرن ۱۳ میلادی فلاسفه غرب، از طریق ابن سینا و ابن رشد مجدداً با فلسفه (۱: افلاطون **ارسطو**) آشنا شدند. (خرداد ۱۴۰۰ / دی ۹۹)
- ۲) فیلسوفان غربی از طریق ابن سینا و ابن رشد مجدداً با فلسفه (۱: افلاطون **۲: ارسطو**) آشنا شدند. (دی ۹۹)
- ۳) کودک با استفاده از کلمه «این» یا «آن» نشان میدهد که به (۱: **وجود** **۲: ماهیت**) اشیاء پی برده است. (دی ۱۴۰۰)
- ۴) نوع حمل، در قضیهی «لوزی شکل است» با کدام یک از قضایای زیر تناسب دارد؟ (خرداد ۱۴۰۱)
۱. انسان حیوان است **۲. انسان مخلوق است**
- ۵) محمول در کدام یک از قضایای زیر، جزء مفهوم موضوع است نه عین آن؟ (دی ۱۴۰۱)
۱. مثلث شکل است. **۲. مثلث شکل سه ضلعی است.**
- ۶) در کدام قضیه، محمول از اجزای ذاتی موضوع است؟ (خرداد ۱۴۰۲)
۱. آهن فلز است. **۲. آب، شور است.**
- ۷) کدام اصل، پایه برهان وجوب و امکان ابن سینا قرار گرفته است؟ (خرداد ۹۹) **۱. مغایرت وجود و ماهیت** **۲. تقدم علت بر معلول**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

۱) به ترتیب وجه مشترک و وجه اختصاصی موجودات چیست؟ (دی ۹۹ - خرداد ۱۴۰۰) وجود (هستی) و ماهیت (چیستی)
۲) یک فیلسوف مسلمان و یک فیلسوف اروپایی را که «نظریه مغایرت وجود و ماهیت» را پایه برهان های خود در خداشناسی قرار دادند، نام ببرید. (شهریور ۱۴۰۱ / دی ۱۴۰۰) ابن سینا - توماس آکویناس

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید:

- ۱) تفاوت حمل «حیوان ناطق» بر انسان با حمل «موجود» بر انسان چیست؟ توضیح دهید. (خرداد ۹۹ / دی ۹۹)
در عبارت «انسان حیوان ناطق است» حمل «حیوان ناطق» بر انسان یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد؛ اما حمل وجود بر انسان در عبارت «انسان موجود است» رابطه ضروری نیست و به دلیل نیاز دارد.
- ۲) تفاوت «حمل شکل سه ضلعی» بر مثلث با حمل «موجود» بر مثلث چیست؟ توضیح بدهید. (شهریور ۹۹)
در عبارت «مثلث شکل سه ضلعی است» حمل شکل سه ضلعی بر مثلث یک حمل ضروری است و به دلیل نیاز ندارد؛ اما حمل وجود بر مثلث در عبارت مثلث موجود است، رابطه ضروری نیست و به دلیل نیاز دارد.
- ۳) چرا در حمل «شکل سه ضلعی» بر «مثلث» نمی توان از دلیل حمل سؤال کرد؟ (شهریور ۱۴۰۰)
زیرا شکل سه ضلعی از اجزای تعریفی «مثلث» و چیستی آن است و گویای ذات و حقیقت مثلث است.
- ۴) چرا حمل وجود بر «درخت» به دلیل نیاز دارد؟ توضیح دهید؟ (شهریور ۱۴۰۲)
زیرا وجود، از اجزای تعریفی درخت نمی باشد. بیانگر ذات و حقیقت درخت نیست، از آن جدایی پذیر است.
- ۵) از دیدگاه ابن سینا وقتی می گوئیم «آب و وجود دو مفهوم از یک موجود هستند» به چه معنا می باشد؟ توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۲)
بدین معنا نیست که آنها دو جزء از یک موجودند که با هم ترکیب یا جمع شده اند بلکه از موجودی واحد، دو مفهوم مختلف را به دست آورده ایم یعنی در عالم خارج دو امر جداگانه به نام آب وجود نداریم.
- ۶) مشخص کنید در کدام یک از گزاره های زیر حمل محمول به موضوع نیازمند دلیل است؟ چرا؟ (دی ۱۴۰۲)
۱. شتر حیوان است.
۲. انسان مخلوق است.
انسان مخلوق است زیرا از اجزای تعریفی انسان نیست و چیستی او را تشکیل نمی دهد و بیان کننده ذات و حقیقت انسان نیست.

درس ۲ (جهان ممکنات)

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد:

- ۱) برگه امتحانی که در زیر دست شماس است «واجب الوجود بالغیر» است. (خرداد ۱۴۰۰) **درست**
- ۲) مفاهیم «مربع سه ضلعی» و «پرنده» به ترتیب «واجب الوجود» و «ممکن الوجود» هستند (خرداد ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۳) حالت ممکن الوجود، نسبت به وجود و عدم، حالت ترازویی با دو کفه‌ی متعادل است (خرداد ۱۴۰۱) **درست**
- ۴) حمل «وجود» بر «سیاه و سفید»، امتناعی است. (دی ماه ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۵) حمل ممتنع الوجود» بر «مثلث چهار ضلعی، وجوبی است. (دی ماه ۱۴۰۱) **درست**
- ۶) رابطه‌ای که عقل خلاف آن را قبول نمی کند، حتماً «امتناعی» است. (دی ۱۴۰۲) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۱) همه اشیائی که موجودند واجب الوجود..... هستند. (دی ماه ۱۴۰۰) **بالغیر**
- ۲) در قضیه «مثلث دارای چهار ضلع است» رابطه محمول با موضوع، رابطه ای میباشد. (دی ۱۳۹۹ چاپ قدیم) **امتناعی**
- ۳) در قضیه «دیوار خانه ما سفید است» رابطه محمول با موضوع خود، رابطه است. (شهریور ۱۴۰۰) **امکانی**
- ۴) در قضیه «عدد پنج فرد است»، رابطه محمول با موضوع، رابطه ای می باشد. (شهریور ۱۳۹۹) **ضروری (واجب)**
- ۵) همه‌ی اشیائی که به واسطه‌ی علت‌هایشان موجودند، «واجب الوجودِ» هستند (خرداد ۱۴۰۱) **بالغیر**
- ۶) حالت مانند ترازویی است که دو کفه ی آن در حالت تعادل قرار دارند. (دی ۱۴۰۱ - خرداد ۹۹) **ممکن الوجود**
- ۷) همه ممکن الوجودها که در حال حاضر موجود هستند به واسطه علت‌هایشان شده‌اند. (شهریور ۱۴۰۲) **واجب الوجود بالغیر**
- ۸) رابطه موضوع و محمول در قضیه «دایره دارای زاویه است» می باشد. (خرداد ۱۴۰۲) **امتناعی**

گزینه مناسب را انتخاب کنید:

- ۱) رابطه محمول با موضوع خود در، قضیه «زمین کروی است» رابطه (۱: **امکانی** ■ ۲: وجوبی □) است. (دی ۹۹)
 - ۲) رابطه ی میان موضوع و محمول در قضیه «عدد هفت زوج است»، کدام است؟ (خرداد ۱۴۰۱) (۱-امکانی □ ۲-امتناعی ■)
 - ۳) رابطه ی وجود با «روح» (۱-امکانی ■ ۲-وجوبی □) می باشد. (شهریور ۱۴۰۱)
 - ۴) رابطه‌ی میان موضوع و محمول، در قضیه ی «عدد هفت، زوج است» کدام است؟ (خرداد ۱۴۰۱)
- الف) امتناعی** ■ (ب) امکانی
- ۵) رابطه میان محمول با موضوع، در قضیه «اسب بالدار ممکن الوجود است» چیست؟ (دی ۱۴۰۱)
- الف) امکانی □ (ب) وجوبی ■
- ۶) در کدام قضیه محمول از اجزای ذاتی موضوع است؟ (خرداد ۱۴۰۲)
- الف) آهن فلز است** ■ (ب) آب شور است. □
- ۷) کدام تصویر نشان دهنده واجب الوجود بالغیر است؟ (خرداد ۱۴۰۲)



■ (۲)



□ (۱)

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید

۱) به چه علت موجودات جهان که فقط امکان وجود دارند، اکنون موجودند؟ توضیح دهید. (دی ۱۴۰۲)

با بودن علت وجود برای انسان ضروری می‌شود و انسان واجب الوجود می‌گردد.

۲) تعیین کنید که رابطه وجود با هر یک از موارد زیر «وجوبی» است یا «امکانی» یا «امتناعی»؟ (شهریور ۱۳۹۹)

الف: دیو : امکانی (ب) شریک خدا: امتناعی

۳) تعیین کنید که رابطه وجود با هر یک از موارد زیر «وجوبی» است یا «امکانی» یا «امتناعی»؟ (دی ۹۹ چاپ قدیم)

الف: روح : امکانی (ب) شریک خدا: امتناعی

۴) رابطه ی وجود با هر یک از مفاهیم ذکر شده در جدول از انواع ضرورت است یا امکان یا امتناع؟ (دی ۹۹ چاپ جدید)

مابع جامد : امتناعی (ب) خداوند : ضرورت (ج) روح: امکانی

۵) هر یک از موضوعات زیر را به لحاظ، «واجب الوجود، ممکن الوجود، یا ممتنع الوجود» بودن مشخص کنید. (خرداد ۱۴۰۲)

بزرگ کوچک ؟	مورچه غول پیکر ؟
ممتنع الوجود	ممکن الوجود

۶) هر یک از موارد ذکر شده در جدول واجب الوجود هستند یا ممکن الوجود یا ممتنع الوجود؟ (شهریور ۱۴۰۲)

شیرین شور	فضاپیما	هندوانه
ممتنع الوجود	ممکن الوجود	ممکن الوجود

۷) رابطه ی وجود با هر یک از مفاهیم ذکر شده در جدول از انواع ضرورت است یا امکان یا امتناع؟ (دی ۱۴۰۰)

دیو	مثلث چهار ضلعی	خدا
امکانی	امتناعی	ضرورت

۸) بر اساس نسبت های سه گانه در قضایا، جدول را کامل کنید.

وجوبی	مثال برای رابطه امکانی	امتناعی
عدد ۲۵ فرد است	انسان شاعر است	مربع سه ضلعی

۹) رابطه ی وجود با هر یک از مفاهیم ذکر شده در جدول از انواع ضرورت است یا امکان یا امتناع؟ (دی ۱۴۰۰)

سیاه سفید	دریای از جیوه	پرنده
امتناعی	امکانی	امکانی

۱۰) رابطه ی وجود با هر یک از مفاهیم ذکر شده در جدول از انواع ضرورت است یا امکان یا امتناع؟ (شهریور ۱۴۰۱)

عدد پنج، زوج است.	مربع شکل است.	این خانه بزرگ است.
امتناعی	وجوبی	امکانی

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید:

۱) «رابطه امتناعی» را با ذکر مثال تعریف کنید؟ (خرداد ۱۳۹۹)

اگر در قضیه ای برقراری ارتباط میان موضوع و محمول غیر ممکن (محال) باشد رابطه آنها امتناعی است. مثلا عدد هشت فرد است.

۲) «واجب الوجود بالغیر» را تعریف کنید؟ (دی ۹۹ چاپ قدیم) همان ممکن الوجود است که بالذات وجود برایش ضرورت ندارد اما بعد از وجود، ضرورتش از ناحیه واجب الوجود بالذات نشئت گرفته است، که آن را بوجود آورده است.

۳) واجب الوجود بالذات را تعریف کنید؟ (شهریور ۹۹)

واجب الوجود بالذات : همان ذاتی است که وجود برایش ضرورت دارد و این ضرورت از ناحیه خود آن ذات است نه از ناحیه یک امر بیرونی.

درس ۳ (جهان علی و معلولی)

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد:

- ۱) از نظر فیلسوفان مسلمان، انسان به طور مادرزادی با اصل علیت آشنا است. (شهریور ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۲) دیوید هیوم اصل علیت را یک اصل تجربی می داند (دی ۹۹) **نادرست**
- ۳) رابطه علیت رابطه وجودی است مانند رابطه که میان دو دوست وجود دارد (خرداد ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۴) از نظر هیوم درک رابطه ی ضروری میان علت و معلول از طریق تجربه به دست می آید. (شهریور ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۵) به عقیده هیوم منشا درک و پذیرش رابطه ی علیت یک حالت روانی ناشی از توالی پدیده ها هست (خرداد ۱۴۰۲) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۱) دیوید هیوم که اساساً تجربه گرا است، امکان معرفت از طریق و بدون را رد میکند (دی ماه ۹۸) **استدلال عقلی-تجربه**
- ۲) رابطه علیت مانند رابطه دوستی نیست بلکه رابطه است (دی ۹۹) **وجودی**
- ۳) از نظر دکارت انسان اصل علیت را به طور درک می کند (خرداد ۱۴۰۲) **فطری**
- ۴) با توجه به اصل سنخیت، برای اینکه بدانیم از هر علتی کدام معلول پدید می آید باید از کمک بگیریم (دی ۱۴۰۲) **تجربه**

گزینه مناسب را انتخاب کنید:

- ۱) از نظر دکارت، درک رابطه علیت توسط انسان به صورت (۱:حسی و تجربی **۲:فطری**) است (دی ماه ۱۴۰۰)
 - ۲) از نظر فلاسفه مسلمان کشف علل امور طبیعی از طریق (۱:حس و تجربه **۲:عقل**) صورت می گیرد (خرداد ۱۴۰۰)
 - ۳) از طریق اصل (۱: **سنخیت** **۲:ضرورت**) علت و معلول است که می توان برای نظم دقیق جهان، پشتوانه علمی قائل شد (شهریور ۱۴۰۰)
 - ۴) پشتوانه نظم دقیق جهان اصل (۱:وجوب بخشی علت به معلول **۲: سنخیت علت و معلول**) است. (شهریور ۱۴۰۱)
 - ۵) کدام مورد از مصادیق رابطه علیت می باشد؟ (شهریور ۱۴۰۲)
- ۱. حرارت و سوزاندن** **۲. دوستی بین دو نفر**
- ۶) تفاوت نظر دکارت و فلاسفه مسلمان درباره منشا درک علیت، به ترتیب کدام مورد است؟ (دی ۱۴۰۲)
- ۱. تجربی_عقلی** **۲. فطری_عقلی**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

- ۱) تعیین کنید که هر یک از گزاره های زیر عقیده ی کدام فیلسوف است؟ (خرداد ۱۴۰۱)
۱. تداعی علیت، چیزی جز یک حالت روانی ناشی از توالی پدیده ها نیست (خرداد ۱۴۰۱) **هیوم**
 ۲. اصل علیت، جز اصول اولیه ای است که درک انسان از آن فطری است (خرداد ۱۴۰۱) **دکارت**
- ۲) کدام دسته از فیلسوفان «اصل سنخیت» را یک اصل عقلی می نامند؟ (دی ۱۴۰۱) **همه ی فیلسوفان به جز فیلسوفان تجربه گرا**
 - ۳) از نظر فیلسوفان مسلمان انسان بعد از درک کدام اصل در می یابد که پدیده ها خودبه خود به وجود نمی یابند؟ (خرداد ۱۴۰۲)
- اصل امتناع اجتماع نقیضین**
- ۴) هنگامی که راننده خودرو بدون نقص را روشن کرده و هدایت می کنید این عمل او بر مبنای پذیرش کدام یک از لوازم علیت است؟ (خرداد ۱۴۰۲)
- اصل وجوب بخشی علت به معلول (اصل ضرورت علی و معلولی)**
- ۵) عبارت های زیر درباره منشا درک و پذیرش رابطه ی علیت، دیدگاه کدام فیلسوف یا گروه است. (شهریور ۱۴۰۲)
۱. انسان از طریق حس، توالی یا همزمانی پدیده ها را مشاهده می کند و رابطه ی ضروری بین علت و معلول را در می یابد. **تجربه گرایان**
 ۲. ذهن انسان پس از درک «اصل امتناع اجتماع نقیضین» می فهمد که حوادث خود به خود رخ نمی دهند. **فیلسوفان مسلمان**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید:

- ۱) رابطه علیت را تعریف کنید و تفاوت آن را با سایر روابط بنویسید (شهریور ۹۹-۱۴۰۰/ دی ماه ۱۴۰۰)
- رابطه وجودی است، یعنی یکی وجودش وابسته به وجود دیگری است، مانند رابطه دوستی نیست که در آن ابتدا وجود دو فرد فرض می شود و سپس رابطه ی دوستی برقرار میگردد.
- ۲) تفاوت «رابطه علیت» با سایر روابط میان موجودات چیست؟ با استفاده از یک مثال توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۱/ دی ۱۴۰۰)
- در رابطه علیت یا همان رابطه وجودی، وجود یک چیز ضرورتاً وابسته به وجود دیگری است و اگر علت باشد، معلولان آن هم حتما خواهد بود و اگر علت نباشد معلول هم نخواهد بود. این رابطه با روابط دیگر که میان موجودات برقرار است تفاوت دارد، مثلاً رابطه علیت همانند رابطه دوستی نیست که در آن ابتدا وجود دو فرد فرض می شود و سپس میان آنها دوستی برقرار میگردد.
- ۳) نظردیوید هیوم را درباره «منشا اعتقاد به علیت در نزد انسان» توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱/ خرداد ۱۴۰۰/ خرداد ۹۹/ دی ۹۹ چاپ قدیم)
- نظر دیوید هیوم تنها راه شناخت واقعیات حس و تجربه است، اما اصل علیت و رابطه ضروری میان علت و معلول را نمی توان از حس و تجربه به دست آورد. از نظراو اعتقاد به علیت در نزد انسان ناشی از عادات ذهنی است که یک روانی بر اثر توالی و پشت سر هم آمدن پدیده ها است.
- ۴) از نظر فیلسوفان مسلمان چرا یک پدیده نمی توانند خود به خود و بدون علت به وجود آید (دی ماه ۹۹/ شهریور ۹۹-۱۴۰۰/ خرداد ۹۹/ دی ماه ۹۹-۹۸)
- همین که ذهن انسان شکل گرفت متوجه می شود که وجود یک چیز با عدم آن جمع نمی شود؛ یعنی درمی یابد که یک چیز نمی تواند هم موجود باشد و هم موجود نباشد یا هست یا نیست. نیز درمی یابد که یک چیز نمی تواند هم خودش باشد، و هم غیر خودش؛ مثلاً نمی شود مثلث، هم مثلث باشد و هم غیر مثلث. این قاعده و منطق دانان و فیلسوفان، اصل امتناع اجتماع نقیضین نامیدند. انسان بر اساس این اصل در می یابد که پدیده ها خود به خود به وجود نمی آیند؛ زیرا این که چیزی خودش به وجود بدهد، به معنای آن است که چیزی که نیست، قبلاً باشد تا بتواند خودش را به وجود بیاورد این همان اجتماع نقیضین است که محال بودن آن بدیهی است.
- ۵) نتیجه هر کدام از «اصل وجود بخشی علت به معلول» و «اصل سنخیت میان علت و معلول» را به ترتیب بنویسید (شهریور ۹۹)
- تخلف ناپذیری واحد حتمیت در نظام هستی - نظم و قانونمندی های معین میان دسته های مختلف پدیده ها
- ۶) اصل (سنخیت علت و معلول) را با ذکر مثال تعریف کنید؟ (خردادو شهریور ۹۹/ شهریور ۱۴۰۲)
- هر علتی معلول خاص خودش را پدید می آورد هر معلولی از علت خاصی صادر می شود مثلاً آتش می سوزاند.
- ۷) نظر دکارت درباره منشاء اعتقاد بر علیت چیست؟ توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۱)
- او معتقد بود که اصل علیت بدون دخالت تجربه به دست می آید و جز اصول اولیه است که انسان آن را به طور فطری درک می کند. هر انسانی با درکی از رابطه علیت متولد می شود و درک این رابطه نیاز به تجربه یا آموزش ندارد.

۸) نظر فلاسفه مسلمان را در مورد نحوه ی درک « اصل علیت » را بنویسید (شهریور ۹۹ / دی ۹۹ چاپ قدیم / دی ۱۴۰۰)

به نظر آنها اصل علیت یک قاعده ی عقلی است و از تجربه به دست نمی آید زیرا هر داده تجربی خود مبتنی بر این قاعده است. آنان میگویند همین که ذهن انسان متوجه اصل امتناع اجتماع نقیضین شد در می یابد که پدیده ها خود به خود به وجود نمی آیند. چیزی خودش به خودش وجود بدهد به معنای آن است چیزی نیست باشد.

۹) « سنخیت علت و معلول را تعریف کنید. با ذکر مثال. (شهریور ۹۹)

انسان علاوه بر اینکه درک میکند هر معلولی از هر علتی پدید نمیآید بلکه هر معلولی از علت خاصی صادر می شود. مثلاً برای درس با سواد شدن درس خواندن .

۱۰) تفاوت دیدگاه « هیوم » با تجربه گرایان در مورد منشا درک رابطه ی علیت را بنویسید. (دی ۱۴۰۱)

هیوم بر خلاف تجربه گرایان که معتقدند درک رابطه ی علیت از طریق حس و تجربه ممکن است می گوید که رابطه ی ضروری میان علت و معلول یک موضوع حسی نیست و آن را نمی توان از طریق مشاهده ی حسی و تجربه بدست آورد.

۱۱) دیدگاه تجربه گرایان را درباره پذیرش رابطه علیت بیان کنید. (دی ۱۴۰۲)

معتقدند انسان از طریق حس توالی یا همزمانی پدیده ها را مشاهده می کند و رابطه ضروری میان علت و معلول را در می یابد و از این طریق رابطه علیت را بنا می نهد .

درس ۴ (کدام تصویر از جهان)

درست و نادرست را در عبارات زیر مشخص کنید.

۱) با قبول این حقیقت که، هر حادثه علتی دارد به ارتباط میان هر شی و منشا آن پی می‌بریم. (دی ۱۴۰۲) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۱) قبول غایتمندی در جهان فقط با قبول علت نخستین و امکان پذیر است. (دی ۹۹) **علت العلل**
۲) به هر یک از عواملی که در پدید آمدن یک معلول دخالت دارد، علت می گویند. (خرداد ۹۹) **ناقصه**
۳) هر یک از عوامل «آشپز» و «چاقو» برای تهیه غذا، علت محسوب می شوند. (خرداد ۱۴۰۲) **ناقصه**

گزینه مناسب را انتخاب کنید:

- ۱) اگر کسی بگوید در برخی موارد؛ درعین وجود علت تامه، معلول به وجود نمی آید، این فرد «اتفاق» به کدام معنا پذیرفته است؟ (خرداد ۹۹)
الف) نفی علیت ب) **نفی ضرورت**
۲) به هر یک از عوامل پدید آورنده یک معلول، علت (۱: تامه) ۲: **ناقصه** می گویند. (دی ۹۹ چاپ جدید)
۳) کدام یک از معانی اتفاق با هیچ یک از اصول و لوازم علیت در تعارض نیست. (دی ۱۴۰۲)
۱. **رخ دادن حادثه پیش‌بینی نشده.** ۲. نفی غایتمندی

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) هر یک از اصول زیر چه نتیجه ای در پی دارد؟ (دی ۹۸)
۱. اصل علیت: **ارتباط و پیوستگی موجودات جهان**
۲. اصل سنخیت: **نظام معین در جهان**
۲) با توجه به معانی اتفاق در مثال‌های زیر کدام یک از موارد سنخیت وجود و غایت انکار شده است (دی ۱۴۰۲)
۱. نباریدن باران با پیدایش همه عوامل: **نفی وجوب**
۲. یخ زدن آب بر سر حرارت: **نفی سنخیت**
۳. برخورد اتفاقی ذرات سرگردان در فضای غیر متناهی: **نفی غایت**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید:

- ۱) علت تامه و علت ناقصه را تعریف کنید؟ (خرداد ۱۴۰۱)
مجموعه عوامل ایجادکننده معلول را علت تامه می گویند. هر یک (از عوامل پدیدآورنده یک معلول) به تنهایی را علت ناقصه می گویند.
۲) کدام دسته از فیلسوفان اتفاق را به معنای « نفی غایتمندی » قبول ندارند؟ نظر آنها را شرح دهید. (خرداد ۹۹)
آن دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم اصل علیت به علت العلل معتقدند می گویند؛ هر فرایند طبیعی هدف خاصی را تعقیب می کند و سر منزلی تعیین شده دارد. اگرچه انسانها به دلیل محدودیتهای علمی نتوانند این اهداف را کشف کنند.
۳) نظر دموکریاتوس درباره ماده اول تشکیل دهنده جهان و نحوه پیدایش عناصر و اشیای فعلی در جهان را بنویسید. (خرداد ۹۹)
دموکریاتوس معتقد بود که ماده اولیه تشکیل دهنده جهان اتم ها و ذرات ریز تجزیه ناپذیر و غیر قابل تقسیمی هستند که در فضای غیرمتناهی پراکنده بودند و برخورد اتفاقی این ذرات سرگردان سبب پیدایش عناصر و اشیای فعلی در جهان شده است.
۴) چه نقدی بر نظر فیلسوفانی که در عین انکار خداوند معتقد به غایتمندی جهان و انسان هستند، وارد است؟ توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۱)
قبول غایت برای اشیا و پدیده های جهان وقتی امکان پذیر است که آن غایت قبل از پیدایش اشیا مشخص شده باشد تا اشیا متناسب با آن هدف و غایت ساخته شده و پدید آمده باشند تا به سوی آن حرکت نمایند و تکامل یابند.
۵) چرا برخی از مردم گاهی فکر می کنند که در بعضی موارد در عین وجود علت، معلول آن پدید نیامده است؟ (دی ۱۴۰۱)
زیرا برخی از مردم از تمام اجزای یک علت آگاه نیستند. به عبارت دیگر علت ناقصه را علت تامه می پندارند.

۶) با توجه به معنای «سوم اتفاق» دیدگاه دو دسته از فلاسفه که برای جهان و انسان هدف و غایت قائلند را بیان کنید. (شهریور ۱۴۰۲)

یک دسته از فلاسفه که برای جهان علت نخستین و آفریننده را اثبات می کنند ، معتقدند همه حوادث جهان از ابتدا تاکنون و در آینده در جهت یک هدف و غایت از پیش تعیین شده قرار دارند(یا جهانی که ما در آن زندگی می کنیم به سوی کمال خود در حرکت است و مرحله به مرحله کامل تر می شود). دسته دوم فیلسوفانی هستند که در عین انکار خداوند ، میخواهند برای جهان و انسان هدف و غایت تعیین کنند. (آنان معتقدند جهان به سمت یک غایت برتر در حرکت است و روز به روز کامل تر می شود و به غایت خود نزدیک می شود.

۷) به لحاظ عقلی و فلسفی قبول غایت برای اشیا و پدیده های جهان در چه صورت امکان پذیر است ؟ توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۲)

قبول غایت برای اشیا و پدیده های جهان وقتی امکان پذیر است که این غایت قبل از پیدایش اشیا مشخص شده باشد تا اشیا متناسب با آن هدف و غایت ساخته شده باشند و چنین هدفی بدون قبول خداوند امکان پذیر نیست.

۸) در پاسخ به این سوال که : آیا تحولات روی زمین از همان ابتدا به سمت پیدایش انسان بوده است یا نه ؟ فلاسفه به سه دسته تقسیم می شوند. نظر آنها را بنویسید. (سوال با کمی تغییرات) (شهریور ۹۹ / دی ۹۹ چاپ قدیم)

یک دسته از فلاسفه که علاوه بر لوازم اصل علیت به علل معتقدند میگویند هر فرایند طبیعی هدف خاصی را تعقیب می کند و سر منزلی تعیین شده دارد.

دسته دوم از فلاسفه علاوه بر لوازم اصل علیت به علل معتقد نیستند ، غایتمندی زنجیره حوادث را انکار می کنند و وجود برخی از فرایندهای تکاملی را در جهان امری اتفاقی به حساب می آورند که از پیش تعیین و پیش بینی نشده است.

دسته سوم از فیلسوفان کسانی هستند که در عین انکار خداوند ، می خواهند برای جهان و انسان هدف و غایت تعیین کنند و بگویند که جهان به سمت یک غایت برتر در حرکت است و روز به روز کامل تر می شود و به غایت خود نزدیک تر می گردد.

۹) نتیجه هر کدام از « اصل وجوب بخشی علت به معلول » و « اصل سنخیت میان علت و معلول » را به ترتیب بنویسید. (شهریور ۹۹-دی ۹۹ چاپ جدید)

تخلف ناپذیری و حتمیت در نظام هستی - نظم و قانون مندی میان پدیده ها

درس ۵ (خدا در فلسفه «قسمت اول»)

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد.

- ۱) به عقیده فیلسوفان مسلمان ، اثبات وجود خدا از طریق استدلال عقلی امکان پذیر است. (خرداد ۹۹) **درست**
- ۲) ارسطو گفته است که نمی شود یک نظم بر جهان حاکم باشد بدون این که موجودی برتر از ماده در کار باشد. (دی ۹۹) **درست**
- ۳) ارسطو معتقد بود بدون موجودی جاودان و برتر از ماده، وجود نظم و انتظام در جهان محال است. (دی ۹۸). **درست**
- ۴) دکارت می گوید؛ تصور من از حقیقت نامتناهی و علیم و قدیر، نمی تواند از خودم باشد زیرا من موجودی متناهی هستم. (شهریور ۹۹) **درست**
- ۵) از نظر کانت اختیار و اراده نمی تواند ویژگی بدن مادی باشد. (شهریور ۹۹) **درست**
- ۶) افلاطون در مواردی از خداوند با عنوان «مثال خیر» یاد می کند. (دی ۱۴۰۰). **درست**
- ۷) ویلیام جیمز معتقد است که به دلیل وجود خداوند عمدتاً در تجربه های شخصی درونی ما نهفته است (دی ۹۹ چاپ قدیم) **درست**
- ۸) به عقیده «تیلور» افلاطون ابداع کننده خدانشناسی فلسفی است. (خرداد ۹۹) **درست**
- ۹) به نظر کانت ، وجود جهان ماورای دنیای مادی ، مشروط به وجود خدایی جاودان و نامتناهی است. (خرداد ۱۴۰۲) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) اعتقاد به خدایی می تواند به زندگی معنا دهد که به کمک و منطق وجودش را به پذیرفته باشیم و در ارتباط..... با او زندگی کنیم . (دی ۹۸) **عقل _ روحی یا معنوی**
- ۲) یکی از افرادشناسان مشهور اروپایی می گوید ؛افلاطون ابداع کننده فلسفی است. (خرداد ۹۹) **خدا شناسی**
- افلاطون برای اشاره به ذات خداوند از واژه و برای خداوند در مرتبه خلق جهان لفظ را به کار می برد؟ (شهریور ۱۴۰۲) **مثال خیر_صانع (دمیورژ)**
- ۳) کانت ضرورت وجود خدا را از طریق اثبات کرده است. (دی ۹۸) **اخلاق**
- ۴) از نظر هیوم مهمترین برهان فلاسفه الهی در اثبات خدا برهان..... است که از..... گرفته شده است. (دی ۱۴۰۲) **نظم / تجربه**
- ۵) خدا از نظر یک خدای معین با ویژگی های روشن است. (دی ۱۴۰۲) **افلاطون**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۱) کدام یکی از خدایان یونان باستان نبود؟ (دی ۹۹ چاپ قدیم)
الف) مزدا **ب) زئوس**
- ۲) به نظر کدام فیلسوف اروپایی دلایل اثبات وجود خداوند، که صرفاً متکی بر عقل باشند، مردود هستند؟ (شهریور ۹۹)
الف) هیوم **ب) دکارت**
- ۳) به نظر کدام فیلسوف اروپایی برهان نظم برای اثبات خالق نامتناهی کافی نیست؟ (دی ۹۹)
الف) هیوم **ب) دکارد**
- ۴) استدلال دکارت برای اثبات وجود خدا مبتنی بر کدام مورد است؟ (خرداد ۹۹)
الف) داشتن تصور از خالقی نامتناهی **ب) داشتن وجدان اخلاقی**
- ۵) از نظر کانت ، اختیار و اراده، ویژگی (۱: بدن **ب) نفس**) است. (خرداد ۱۴۰۰)
- ۶) حکمای ایران باستان ، نخستین پرتو و مخلوق خداوند را چه نامیدند؟ (شهریور ۹۹)
الف) مزدا **ب) بهمن**

۷) گزاره زیر درباره باور به خدا از چه کسی است (دی ۱۴۰۲)

قبول خداوند به ما این امید را می‌دهد که به جای احساس زندگی در جهان بیگانه می‌توانیم در آن پناهگاهی بیابیم .

۱. کاتینگهام ■ ۲. کرکگور □

هر یک عبارت زیر نظر کدام فیلسوف درباره خدا است؟

- ۱) تصور انسان از یک موجود علیم و قدیر و نامتناهی، از جانب خداوند داده شده است . (خرداد ۱۴۰۰) «دکارت»
- ۲) ایمان هدیه الهی است که خداوند به انسان عطا می‌کند. (خرداد ۱۴۰۰/دی ۹۸/شهریور ۱۴۰۲/خرداد ۹۹) «کرکگور»
- ۳) در سویی دیگر نوعی از هستی است که نه می‌زاید و نه از میان می‌رود. «افلاطون»
- ۴) حرکت در عالم، نیازمند یک محرکی است که خود آن حرکت نداشته باشد. (دی ۱۴۰۰) «ارسطو»
- ۵) وجود جهانی ماورای دنیای مادی، مشروط به وجود خدایی جاودان و نامتناهی است. (شهریور ۱۴۰۰) «کانت»
- ۶) وجود حرکت در این عالم نیازمند یک محرکی است که خود آن حرکت نداشته باشد. (شهریور ۱۴۰۰-۱۴۰۲) «ارسطو»
- ۷) قبول خداوند، زندگی ما را در بستری قرار می‌دهد که آن را باارزش می‌سازد. (دی ۱۴۰۰) «کاتینگهام»
- ۸) اثبات ضرورت وجود خداوند از طریق وظایف اخلاقی امکان پذیر است. (دی ۱۴۰۰-دی ۹۹-شهریور ۱۴۰۲) «کانت»
- ۹) دلیل وجود خداوند ، عمدتاً در تجربه های شخصی درونی ما نهفته است. (دی ۹۹-شهریور ۱۴۰۱-دی ۹۸) «ویلیام جیمز»
- ۱۰) نوعی از هستی وجود دارد پیوسته ثابت است. (شهریور ۱۴۰۱) «افلاطون»
- ۱۱) یا خدایی نیست یا نمی‌توانیم او را اثبات کنیم . (دی ۹۸) «هیوم و آگوست کنت»
- ۱۲) نوعی از هستی وجود دارد که پیوسته ثابت است. (خرداد ۱۴۰۰) افلاطون
- ۱۳) تصور من از حقیقتی نامتناهی که به وسیله او خلق شده ام ، از خود من نیست. (شهریور ۱۴۰۱-۱۴۰۲) دکارت

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) کانت برای اثبات وجود خدا از چه مفهومی استفاده کرد؟ (دی ۹۹ چاپ قدیم / دی ۹۸/دی ۱۴۰۲) وظایف اخلاقی یا اخلاق/وجدان
- ۲) ارسطو برای اثبات وجود خداوند از دو برهان استفاده نمود. نام آنها را بنویسید. (خرداد ۱۴۰۱) ۱_ برهان درجات کمال ۲_ برهان حرکت
- ۳) اصطلاح «محرک غیر متحرک» توصیف کدام فیلسوف در مورد خداست؟ (دی ۱۴۰۱) ارسطو
- ۴) دو فیلسوف غربی دوره جدید اروپا که از تجربه های معنوی درونی برای باور به وجود خداوند استفاده کردند را نام ببرید؟ (شهریور ۹۹-۱۴۰۰ / خرداد ۱۴۰۲ / خرداد ۹۹) ویلیام جیمز_ برکسون_ کرکگور_ کاتینگهام
- ۵) در دوره حاکمیت کلیسا ، حکمای مسیحی تحت تاثیر کدام عامل ، به عقل و تبیین عقلانی مسائل دینی روی آوردند؟ (شهریور ۱۴۰۰) تحت تاثیر مطالعه کتاب های ابن سینا و ابن رشد و سایر فیلسوفان مسلمان

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) از نظر هیوم مهم ترین برهان فیلسوفان الهی، کدام است و دلیل ناتوانی آن برهان برای اثبات یک وجود ازلی، ابدی و نامتناهی چیست؟ (خرداد ۹۹)
 - ۱) انتقاد هیوم بر « برهان نظم » را توضیح دهید. (دی ۱۴۰۰ / دی ۱۴۰۱)
- برهان نظم که از تجربه گرفته شده است. این برهان فقط می‌تواند ثابت کند که یک ناظم و مدبر این جهان را اداره می‌کند. اما ثابت نمی‌کند که این ناظم (خالق) همان خداوندی است که نیازمند به علت ندارد و واجب الوجود بالذات است.

۲) «برهان حرکت ارسطو» را مبنی بر اثبات وجود خداوند بنویسید. (شهریور ۹۹ / دی ۹۹ / خرداد ۱۴۰۰)

وجود حرکت در عالم نیازمند یک محرکی است که خود آن، حرکت نداشته باشد؛ زیرا اگر آن نیز حرکت داشته باشد، نیازمند محرک دیگر است و آن نیز نیازمند محرک دیگر و این منجر به تسلسل می شود که عقلا محال است.

۳) استدلال «دکارد» بر اثبات وجود خدا را در قالب دو مقدمه و یک نتیجه بنویسید. (خرداد ۱۴۰۱ / شهریور ۱۴۰۰)

من از حقیقتی نامتناهی و علیم و قدیر که خود من و هر چیز دیگری به وسیله او خلق شده ایم تصویری دارم. این تصور نمی تواند از خودم باشد، زیرا من موجودی متناهی هستم. پس این تصور از وجودی نامتناهی است.

۴) افلاطون خداوند را چگونه توصیف نموده است؟ (دی ۹۹ چاپ قدیم)

در سوی دیگر نوعی از هستی وجود دارد که همیشه ثابت است؛ / نه می زاید و نه از میان می رود / نه چیز دیگری را به خود راه می دهد و نه خود / در چیز دیگری فرو می شود / نه دیدنی است / نه از طریق حواس دریافتنی است. فقط با تفکر و تعقل می توان به او دست یافت.

۵) برهان «درجات کمال» ارسطو در اثبات وجود خداوند را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۱ / خرداد ۱۴۰۲)

هر جا که یک خوب تر و بهتر وجود دارد، خوب ترین و بهترین نیز هست. در بین موجودات برخی خوب تر و بهتر از برخی دیگرند. پس حقیقتی هم که خوب ترین و بهترین باشد، وجود دارد که همان واقعیت الهی است.

درس ۶ (خدا در فلسفه) قسمت دوم

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد.

- ۱) وجود علت بر وجود معلول مقدم است و وجود علت مشروط به وجود معلول می باشد. (خرداد ۹۹) **نادرست**
- ۲) فارابی برای ابطال تسلسل علل نامتناهی از این مقدمه استفاده کرد که «هر معلولی باید علت داشته باشد». (خرداد ۱۴۰۰) **درست**
- ۳) فیلسوف کسی است که هیچ عقیده درباره وجود خداوند نداشته باشد. (شهریور ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۴) به عقیده فیلسوفان مسلمان اثبات وجود خدا از طریق استدلال عقلی امکان پذیر است. (خرداد ۹۹) **درست**
- ۵) یکی از معیارهای زندگی معنادار، اعتبار داشتن آرمان‌های مقدس و فراتر از زندگی مادی است (شهریور ۱۴۰۲) **درست**
- ۶) فیلسوفان مسلمان می گویند ابتدا باید با خدا ارتباط معنوی برقرار کرد و بعد به اثبات عقلانی وی پرداخت. (خرداد ۱۴۰۲) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) از نظر فارابی، در ابتدای سلسله علتها و معلولها، علتی وجود دارد که وابسته به دیگری نیست یعنی خودش و..... موجودات دیگری است. (خرداد ۹۹) **واجب الوجود - علّة العلل**
- ۲) بر اساس نظر ملاصدرا که به نظریه..... معروف است، جهان هستی یکپارچه نیاز و تعلق به ذات الهی است. (خرداد ۱۴۰۰) **فقر وجودی**
- ۳) «وجود» از نظر ملاصدرا را بر دو قسم می باشد: و..... (خرداد ۱۴۰۱) **وجود وابسته - غیر وابسته**
- ۴) ملاصدرا وابستگی و نیازمندی موجودات جهان به غیر را..... نامید. (شهریور ۱۴۰۱) **فقر وجودی**
- ۵) فلاسفه ی مسلمان اعتقاد به وجود خدا و نقش آن در..... را همانند نقش آب در می دانند. (دی ۱۴۰۱) **حیات معنوی - حیات جسمانی**
- ۶) فیلسوفان الهی معتقدند که عقول (یا فرشتگان) حقایق اشیا را از طریق درک می کنند. (خرداد ۹۹) **شهود**
- ۷) فلاسفه مسلمان به بحث معناداری حیات پس از اثبات پرداخته اند. (دی ۱۴۰۲) **اثبات وجود خدا**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۱) ابن سینا برای اثبات وجود خداوند از دو مفهوم (۱: علت و معلول ۲: **وجوب و امکان**) استفاده کرد. (شهریور ۱۴۰۰)
- ۲) ملاصدرا، نظریه خود را که در مقابل نظر ابن سینا بود (۱: امکان ذاتی ۲: **امکان فقری**) نامید. (دی ۱۴۰۰)

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) برهان فارابی برای اثبات وجود خدا مبتنی بر چه اصلی است؟ (خرداد ۱۴۰۱/دی ۱۴۰۲) **محال بودن تسلسل نامتناهی علتها**
- ۲) از نظر ابن سینا سبب بقای ممکنات و مخلوقات چیست؟ (دی ۱۴۰۱) **عشق**
- ۳) انسان از طریق حس توالی یا همزمانی پدیده‌ها را مشاهده می کند و رابطه ضروری بین علت و معلول را در می یابد. (شهریور ۱۴۰۲) **تجربه گرایان**
- ۴) ذهن انسان پس از درک «اصل امتناع اجتماع نقیضین» می فهمد که حوادث خود به خود رخ نمی دهد. (شهریور ۱۴۰۲) **فیلسوفان مسلمان**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱) استدلال فارابی برای اثبات وجود خدا را شرح دهید. (دی ۹۹ چاپ قدیم - ۱۴۰۰)
- در جهان پیرامون ما اشیایی هستند که وجودشان از خودشان نیست و معلول هستند. معلول نیازمند علت مقدم بر خود است و اگر این علت هم خودش معلول و نیازمند علت باشد و آن علت هم نیازمند علتی دیگر باشد و این سلسله تا بی نهایت ادامه یابد و ابتدایی در کار نباشد؛ یعنی باید بی نهایت موجود به وجود بیاید و چون چیزی امکان پذیر نیست.
- ۲) از نظر فارابی «تسلسل علل نامتناهی محال است» چرا؟ توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۲/شهریور ۱۴۰۱)
- زیرا اگر سلسله علتها بخواهد تا بی نهایت به عقب برگردد و هر علتی وابسته به علت قبل از خود باشد، بدین معناست که آغاز و ابتدایی در کار نباشد. در این صورت اصلاً چیزی پدید نمی آید تا نوبت به معلولی برسد که اکنون پیش روی ماست.

۳) برهان وجوب و امکان ابن سینا را شرح دهید. (خرداد ۱۴۰۰ / شهریور ۹۹)

وقتی که به موجودات این جهان نگاه می کنیم؛ می بینیم که این موجودات در ذات خود نسبت به وجود و عدم (بودن و نبودن) مساوی اند هم می توانند باشند و هم می توانند نباشند. به عبارت دیگر این موجودات ذاتا ممکن الوجودند. ممکن الوجود به ذات، برای این که از تساوی میان وجود و عدم درآید و وجود برای آن ضروری گردد و موجود شود، نیازمند واجب الوجود به ذات است؛ یعنی موجودی که وجود ذاتی او باشد و خودش ممکن وجود نباشد. پس ، موجودات این جهان به واجب الوجودی بالذات وابسته اند که آنها را از حالت امکانی خارج کرده و پدید آورده است.

۴) تعریف عشق را از نظر ابن سینا بنویسید. (خرداد ۹۹)

هر یک از ممکنات به واسطه حقیقت وجودش، همیشه مشتاق کمال و خیرات است و بر حسب فطرت خود از بدی ها گریزان است. همین اشتیاق ذاتی و ذوق فطری که سبب بقای ممکنات و مخلوقات است، عشق می نامیم.

۵) صدرالمتالهین بر اساس «نظریه امکان فقری» چه استدلالی ارائه کرده ؟ آن را شرح دهید. (شهریور ۹۹-۱۴۰۰-۱۴۰۲ / دی ۹۹)

۵) بیان ملاصدرا در «اثبات وجود خدا» را به صورت استدلالی بنویسید. (دی ۱۴۰۲)

به هر موجودی نگاه می کنیم، وجودش عین وابستگی و نیاز است. موجودات وابسته باید به وجودی متصل باشند که در ذات خود، غیرنیازمند با برخوردار باشند. پس موجودات این جهان وابسته به وجودی بی نیاز و غیروابسته هستند .

۶) از نظر فارابی، چرا تسلسل علل نامتناهی محال است؟ (خرداد ۱۴۰۲ / شهریور ۱۴۰۱)

زیرا اگر سلسله علت ها بخواهد تا بی نهایت به عقب برگردد و هر علتی وابسته به علت قبل از خود باشد به این معناست که آغاز و ابتدایی در کار نباشد در این صورت اصلا چیزی پدید نمی آید تا نوبت به معلولی برسد که اکنون پیش روی ماست.

۷) دو مورد از معیارهای یک زندگی معنادار را بنویسید. (دی ۱۴۰۰ / خرداد ۹۹)

الف) جهان را غایتمند بیابند و آن را توضیح دهد ب) انسان را موجودی هدفمند بشناسد و این هدف را مشخص کند.

درس ۷ (عقل در فلسفه) قسمت اول

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد.

- ۱) از نظر هراکلیتوس اشیای عالم همان کلمات عقل هستند که حقیقت برتر است (دی ۹۹ چاپ جدید) **درست**
- ۲) هراکلیتوس معتقد به حقیقتی به نام لوگوس بود که به معنای عقل و نطق می باشد (دی ۹۸) **درست**
- ۳) یکی از کاربردهای عقل در فلسفه، همان توانمندی است که به کمک آن استدلال میکنیم. (شهریور ۱۴۰۰) **درست**
- ۴) در دوره اول حاکمیت کلیسا حکمای مسیحی به عقل و تبیین عقلانی مسائل دینی روی آوردند (خرداد ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۵) توانایی افراد در تعقل و استدلال یکسان بوده و بی نیاز از تمرین می باشد. **نادرست**
- ۶) این که یک استاد ریاضی «هر مسئله ی ریاضی را جلوی او بگذارند به راحتی حل میکند» مربوط به «عقل بالمستفاد» است. (دی ۱۴۰۱) **درست**
- ۷) فیلسوفان و حکمای دوره دوم حاکمیت کلیسا، عقل را عامل تضعیف ایمان می دانستند. (شهریور ۱۴۰۲) **نادرست**
- ۸) عقل به عنوان ابزار شناخت در ابتدای کودکی به صورت یک استعداد وجود دارد که باید با تربیت و تمرین به فعلیت برسد. (خرداد ۱۴۰۲) **درست**
- ۹) در اندیشه حکمای ایران قدیم مزدا همان خداوند است. (دی ماه ۹۹ چاپ جدید) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید.

- ۱) از نظر هراکلیتوس «.....» هم به معنای عقل به عنوان حقیقتی متعالی و برتر است و هم به معنای نطق و سخن (خرداد ۱۴۰۰) **لوگوس**
- ۲) هراکلیتوس از حقیقتی به نام سخن می گوید که هم به معنای حقیقتی متعالی و هم نطق و سخن و کلمه است. (دی ۴۰۰) **لوگوس**
- ۳) تحولات و تطورات دوره ی جدید اروپا در مورد عقل، به طور عمده مربوط به است. (دی ۱۴۰۱) **حدود توانایی عقل**
- ۴) امروزه، عقل در اروپا، به عقل..... تقلیل پیدا کرده است. (خرداد ۱۴۰۲) **تجربی**
- ۵) هراکلیتوس لوگوس را هم به معنای وجود متعالی با هم به معنای به کار می برد (خرداد ۱۴۰۱) **سخن و کلمه**

گزینه مناسب را انتخاب کنید.

- ۱) علم موجودات عالم عقول یا همان فرشتگان به حقایق اشیای از طریق (۱: **شهود** ■ ۲: استدلال عقلی) است. (دی ۱۴۰۰)
 - ۲) اولین فیلسوفی که عقل را به «نظری و عملی» تقسیم کرده بود (۱: **ارسطو** ■ ۲: افلاطون) (خرداد ۹۹)
 - ۳) از نظر (۱: دکارت ۲: **اوگوست کنت** ■) کار عقل در تاسیس، فلسفه ذهنی است. (شهریور ۱۴۰۱)
 - ۴) در اندیشه حکمای ایران قدیم (۱. **مزدا** ■ ۲. لوگوس) همان خداوند است. (شهریور ۱۴۰۰)
 - ۵) فیلسوفان از طریق (۱. **شهود** ۲. **دلیل و برهان** ■) وجود «عالم عقول» را اثبات می کنند (شهریور ۱۴۰۰)
 - ۶) کدام فیلسوف روش تجربی را بهترین روش برای پیشرفت زندگی بشر میدانست؟ (۱. **فرانسیس بیکن** ■ ۲. **اگوست کنت**) (دی ۱۴۰۱)
 - ۷) دریافت حقایق اشیاء، برای موجودات متعالی عقل، به چه صورت است؟ (دی ۱۴۰۲)
- الف) استدلال مفهومی ■ **ب) شهودی**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

- ۱) دو کاربرد عقل در فلسفه را بنویسید. (شهریور ۱۴۰۲) ۱. **عقل به عنوان دستگاه تفکر و استدلال** ۲. **عقل به عنوان یک موجود متعالی و برتر از ماده**
 - ۲) ارسطو بر اساس تقسیم عقل، علم و دانش را به دو دسته تقسیم می کند، آنها را نام ببرید (شهریور ۹۹) **علم نظری و علمی عملی**
 - ۳) حدود قرن سوم تا نهم میلادی کدام گروه عقل را امری شیطانی می دانستند (دی ۹۹ چاپ قدیم) **بزرگان کلیسا**
 - ۴) در دوره دوم حاکمیت کلیسا مسیحی دهد تاثیر کدام عامل به عقل و تبیین عقلانی (شهریور ۱۴۰۰)
- تحت تاثیر مطالعه کتاب های ابن سینا و ابن رشد و سایر فیلسوفان مسلمان**
- ۵) ارسطو عقل را بر چه اساسی به نظری و عملی تقسیم نموده است؟ (دی ۹۹ چاپ قدیم/ خرداد ۱۴۰۰) **بر اساس کاری که انجام می دهد.**
 - ۶) این که «انسان باید قانون را رعایت کند» به کدام فعالیت عقل مربوط می شود؟ (دی ۱۴۰۱) **عقل عملی**
 - ۷) از نظر فیلسوفان الهی روح انسان چگونه می تواند از ماده و جسم مجرد شود و بسیاری از حقایق را شهود نماید؟ (دی ۱۴۰۱) **تهذیب نفس**

۸) دو معنا و کاربرد عقل از نظر فلاسفه را نام ببرید؟ (شهریور ۱۴۰۲) ۱. عقل به عنوان دستگاه تفکر و استدلال ۲. عقل به عنوان موجودی

متعالی و برتر از ماده

۹) هر یک از گزاره‌های زیر بیانگر علم نظری است یا علم عملی؟ (شهریور ۱۴۰۲)

الف. نسبت به یکدیگر مهربان باشیم. **علم عملی**

ب. همه فلزات رسانه‌ها هستند. **نظری**

ج. نباید عهد و پیمان خود را بشکنیم. **عملی**

۱۰) هر یک از گزاره‌های زیر حاصل کدام فعالیت عقل است؟ (عقل نظری، عقل عملی) (خرداد ۱۴۰۲)

الف) انسان باید به حقوق دیگران احترام بگذارد. **عملی**

ب) هر جسمی دارای سه بعد است. **نظری**

۱۱) تعیین کنید فلاسفه زیر «عقل گرا» هستند یا «تجربه گرا»؟ (خرداد ۱۴۰۱)

الف) اگوست کنت: **تجربه گرا** ب) فرانسیس بیکن: **تجربه گرا**

۱۲) افلاطون، عقلی را که انسان برای فهم امور باید به آن متصل شود، با دو عنوان یاد می‌کند، آنها را بنویسید. (شهریور ۹۹) **عقل کلی**

– **عقل جهانی**

۱۳) ارسطو بر اساس تقسیم عقل، علم و دانش را به دو دسته تقسیم می‌کند، آنها را نام ببرید. (شهریور ۹۹/ خرداد ۱۴۰۰)

علم نظری – علم عملی

۱۴) چهار مورد از ویژگی‌های موجودات عالم عقل را از نظر فیلسوفان الهی بنویسید (شهریور ۱۴۰۱/ خرداد ۱۴۰۰)

۱. از مادی و جسم مجردند ۲. در قید زمان و مکان نیستند ۳. در افعال خود به ابزار مادی نیاز ندارند ۴. با حواس ظاهری نمی‌توان آنها را

درک کرد

۱۵) هر یک از گزاره‌های زیر با کدام قسم عقل (نظری _ عملی) از نظر ارسطو مطابقت دارد؟ (دی ۱۴۰۲)

الف) بحث درباره اینکه باید قانون را رعایت کرد. **عقل عملی**

ب) بحث درباره کهکشان و درجه حرارت آب. **عقل نظری**

موارد خواسته شده را تکمیل کنید.

۱) هر یک از گزینه‌ها عقیده کدام شخصیت درباره عقل می‌باشد. (دی ۹۸)

الف) عقل ذاتی انسان است و همانند نطق می‌باشد. **ارسطو**

ب) عقل عامل تضعیف ایمان می‌باشد. **بزرگان کلیسا از قرن ۳ تا ۹ میلادی**

ج) انسان برخوردار از مراتبی از عقل جهانی و کلی می‌باشد. **افلاطون**

د) عقل به عنوان عامل شناسایی مفاهیم ذهنی است. **کانت**

۲) تعیین کنید فلاسفه زیر عقل گرا هستند یا تجربه گرا؟ (خرداد ۱۴۰۱)

اوگوست: **کنت عقل گرا** فرانسیس: **بیکن تجربه گرا**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

۱) جایگاه «عقل» در دوره اول حاکمیت کلیسا را با دوره دوم حاکمیت کلیسا در اروپا مقایسه کنید. (دی ۱۴۰۱/ شهریور ۹۹/ خرداد ۱۴۰۲)

۱) دیدگاه دوره اول حاکمیت مسیحیت در اروپا را درباره عقل، بنویسید.

در دوره اول حاکمیت کلیسا بزرگان کلیسا دخالت و چون و چرا کردن را عامل تضعیف ایمان می‌دانستند و حتی برخی از آنها عقل را

امری شیطانی می‌پنداشتند.

اما در دوره دوم کلیسا حکمای مسیحی تحت تاثیر فلاسفه ی مسلمان به عقل و تبیین عقلانی مسایل دینی روی آوردند.

۲) نظریه دیوید هیوم و دکارت درباره جایگاه و اعتبار عقل را با هم مقایسه کنید؟ (شهریور ۱۴۰۲)

هیوم: تجربه را تنها راه رسیدن انسان به دانش و معرفت می‌دانست و کاملاً از عقل گریان جدا شد
دکارت: به همه توانایی‌های عقل مانند بدیهیات عقلی، استدلال‌های عقلی محض و نیز تجربه توجه داشت. او معتقد بود که عقل می‌تواند وجود خدا، نفس مجرد و غیر مادی انسان و اختیار او را اثبات کند.

۳) نظر «فرانسیس بیکن» را درباره اعتبار حس و عقل را توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۲)

بیکن روش تجربی را بهترین روش برای پیشرفت زندگی بشر می‌دانست از فلاسفه می‌خواست از بت‌هایی که فلاسفه قدیم برای ما ساخته اند دست بردارند و بیش از گذشته به تجربه تکیه کنند.

۴) ارسطو قوه عقل را بر اساس کاری که انجام می‌دهد به دو قسم تقسیم کرده است، آنها را نام برده و تعریف کنید. (خرداد ۱۴۰۱)

۴) عقل نظری و عقل عملی را از نظر ارسطو با ذکر مثالی تعریف کنید. (دی ۱۴۰۰ / شهریور ۱۴۰۱-۱۴۰۰)

عقل نظری: عقل از آن جهت که درباره اشیا و موجودات و چگونگی آنها بحث می‌کند. مانند بحث درباره خدا، کهکشان، درجه حرارت آب و...
عقل عملی: عقل از آن جهت که درباره رفتارهای اختیاری انسان و باید‌ها و نبایدهای او بحث می‌کند.

۵) به چه دلیل در دور دوم حاکمیت کلیسا در اروپا، حکمای مسیحی به تبیین عقلانی مسائل دینی روی آوردند و نتیجه آن چه بود؟ (خرداد ۹۹)

در دوره، حکمای مسیحی تحت تاثیر مطالعه کتابهای ابن رشد و ابن سینا و سایر فیلسوفان مسلمان، به عقل و تبیین عقلانی مسائل دینی روی آوردند. اما از آنجا که این توجه با مبانی اولیه کلیسای کاتولیک سازگاری نداشت، منجر به حاکمیت عقل در مقابل دین شد.

۶) نظر دکارت در مورد عقل و جایگاه آن را توضیح دهید. (دی ۱۴۰۰)

۶) دکارت عقل را به کدام معنا به کار می‌برد و حدود و توانایی و جایگاه عقل نزد او چه میزانی است؟

دکارت به همه توانایی‌های عقل مانند بدیهیات عقلی، استدلال‌های عقلی محض و نیز تجربه توجه داشت. او معتقد بود که عقل می‌تواند وجود خدا و نفس مجرد انسان و اختیار او را اثبات کند. او دیگر به عقل به عنوان یک حقیقت (عالم) برتر و متعالی در جهان (و انسان) قائل نبود. او عقل را صرفاً یک دستگاه تفکر و استدلال به حساب می‌آورد.

۷) نظر کانت را در مورد «کارکرد عقل» شرح دهید. (شهریور ۹۹)

به نظر کانت مفاهیمی مانند وجود، ضرورت، امکان و علیت، ساختار ذهن انسان اند، عقل و ذهن، اشیا خارجی را در این ساختار درک میکند. او عقل را امری بدل کرد که مفاهیم ذهنی را شناسایی میکند.

۸) نظریه آگوست کنت درباره عقل فلسفی را توضیح دهید. (دی ۱۴۰۲)

به طور کلی عقل فلسفی و کار عقل در تأسیس فلسفه را کاملاً ذهنی می‌خواند، نگاه فلسفه به جهان و هستی را ناظر بر واقعیت نمیداند، بلکه ساخته ذهن آنان و حاصل تأملات ذهنی آنان بوده است

درس ۸ (عقل در فلسفه) قسمت دوم

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد:

- ۱) در اندیشه حکمای ایران قدیم، مزدا همان خداوند است (دی ۹۹) درست
- ۲) یکی از اشکال مخالفت با عقل در جهان اسلام به صورت مخالفت با فلسفه ظهور کرد (خرداد ۱۴۰۱) درست
- ۳) حکمای یونان باستان خدای جهان آفرین را «مزدا» می نامیدند. (شهریور ۱۴۰۱) نادرست

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۱) از نظر فلاسفه مسلمان « استدلال عقلی»، «شهود» و..... هر سه ما را به حقیقت واحد می رساند (دی ۱۴۰۰) وحی
- ۲) فلاسفه مسلمان عالی ترین مرتبه شهود را می دانند. (دی ۹۹ چاپ جدید) وحی
- ۳) از نظر فارابی و ابن سینا، اولین مخلوق خداوند نام دارد (خرداد ۱۴۰۱) عقل اول
- ۳) از نظر فارابی و ابن سینا، اولین مخلوق خدا، است که موجودی کاملاً است. (دی ۱۴۰۲) عقل اول - روحانی/غیرمادی
- ۴) مرحله ای را که در آن، عقل هیچ ادراک عقلی ندارد؛ اما استعداد درک معقولات را دارد، عقل می نامند (دی ۱۴۰۰) عقل هیولانی
- ۵) از نظر فیلسوفان مسلمان، عقول، فیض خداوند را به می رسانند. (دی ۱۴۰۱) عوالم دیگر
- ۶) فیلسوفان مسلمان اساس پذیرش هر اعتقاد و آئینی را می دانند. (شهریور ۱۴۰۱) استدلال عقلی
- ۷) برخی جریان های مخالف عقل در جهان اسلام، معتقد بودند که استفاده از روش های عقلی در مسائل کاربردی ندارد. (شهریور ۱۴۰۰) دینی

هر یک از مطالب مرتبط با ستون سمت راست را از ستون سمت چپ انتخاب کنید.

- ۱) مرحله ای از عقل که به کسب دانشها میرسد. (دی ۱۴۰۲) ← عقل بالفعل
- ۲) مرحله ای از عقل که استفاده ماهرانه استاد ادبیات از فنون شعر را نشان میدهد. (دی ۱۴۰۲) ← عقل بالمستفاد

گزینه مناسب را انتخاب کنید:

- ۱) از نظر فیلسوفان مسلمان نام دیگر عقل هیولانی چیست؟ (۱: عقل بالفعل ۲: عقل بالقوه) (خرداد ۱۴۰۱)
- ۲) فیلسوفان از طریق (۱: شهود ۲: دلیل و برهان) وجود «عالم عقول» را اثبات می کنند (شهریور ۱۴۰۰)
- ۳) در اندیشه حکمای ایران قدیم (۱: مزدا ۲: لوگوس) همان خداوند است (شهریور ۱۴۰۰)
- ۴) از نظر فیلسوفان مسلمان، عقل در کدام مرحله آمادگی دریافت علم را پیدا می کند؟ (دی ۱۴۰۱)
۱. عقل بالملکه ۲. عقل بالقوه
- ۵) از نظر فارابی مقام و منزلت «عقل فعال» نسبت به انسان مانند کدام گزینه است؟ (خرداد ۱۴۰۱)
۱. آفتاب نسبت به چشم ۲. آب به حیات جسمانی

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

- ۱) از نظر فارابی مقام و منزلت «عقل فعال» نسبت به انسان مانند چیست؟ (دی ۱۴۰۰ - خرداد ۱۴۰۱) آفتاب نسبت به چشم
- ۲) وظیفه عقل فعال چیست؟ (دی ۹۹ چاپ جدید) فیض رسانی به عقل انسان ها
- ۳) عقل بالفعل را تعریف کنید (شهریور ۱۴۰۰)
- درس سومین مرحله عقل شکوفا شده و به فعلیت رسیده تمرین و تکرار دانش هایی را کسب کرده است.
- ۴) از نظر فارابی و ابن سینا اولین مخلوق خداوند چه نام دارد و دارای چه ویژگی های هستند. (شهریور ۱۴۰۰)
عقل اول - موجودی کاملاً روحانی و غیرمادی است و عقول دیگر نیز به ترتیب از آن به وجود آمده اند.
- ۵) دو ویژگی از ویژگی های «عقول» در فلسفه اسلامی را بنویسید (دی ماه ۹۹ چاپ قدیم)
اولین مخلوق - روحانی و غیرمادی - فوق عالم طبیعت - واسطه فیض رسانی

۶) از نظر ابن سینا و فارابی، اولین مخلوق خداوند چه نام دارد و دارای چه ویژگی است (شهریور ۱۴۰۰) **عقل اول - موجود روحانی و غیرمادی**
۷) از نظر فلاسفه مسلمان، سه راه رسیدن به حقیقت وجود دارد که در موضوعات مشترک حتماً به یک نتیجه می‌رسند، کدامند (شهریور ۱۴۰۰ / دی ۹۸ / خرداد ۱۴۰۱) **استقلال عقلی - شهود - وحی**

۸) از نظر فیلسوفان مسلمان علاوه بر استدلال عقلی دو روش دیگر که ما را حتماً به حقیقت می‌رساند چیست (خرداد ۱۴۰۱) **شهود - وحی**
۹) دلیل مخالفت برخی جریانهای فکری در عالم اسلام با فلسفه و منطق چه بود؟ (دی ۱۴۰۱) **فلسفه و منطق را دستاورد یونانی و غیر اسلامی می‌دانستند.**

۱۰) به ترتیب «درک مفاهیم قضایای بدهی» و «کسب دانش‌ها» به کدام مرحله‌ای از مراحل رشد و تکامل عقلی انسان مرتبط است؟ (شهریور ۱۴۰۲) **۱. عقل بالملکه ۲. عقل بالفعل**

۱۱) فیلسوفان مسلمان علاوه بر استدلال عقلی، از چه ابزارهای معرفتی برای رسیدن به حقیقت استفاده می‌کنند؟ (شهریور ۱۴۰۲) **حس - شهود (وحی)**

۱۲) هر یک از موارد زیر با کدام مرتبه از مراتب عقل انسان مطابقت دارد؟ (خرداد ۱۴۰۲)

الف) درک این امر که یک چیز نمی‌تواند هم باشد و هم نباشد. **عقل بالملکه**

ب) تسلط بر دانشهای کسب شده و استفاده از آنها. **عقل بالمستفاد**

ج) کسب دانش‌های جدید با تمرین و تکرار. **عقل بالفعل**

۱۳) از نظر فیلسوفان مسلمان عالی‌ترین مرتبه شهود چه نام دارد و مختص چه کسانی هست؟ (خرداد ۱۴۰۲) **وحی - پیامبران**

۱۴) دو شکل مخالفت با عقل را در جهان اسلام بنویسید. (خرداد ۱۴۰۰ / شهریور ۱۴۰۲)

الف) **تنگ و محدود کردن دایره اعتبار و کارآمدی عقل در عین پذیرش آن**

ب) **مخالفت با فلسفه و منطق، تحت عنوان دستاوردی یونانی و غیر اسلامی**

۱۵) در فلسفه اسلامی وظیفه «عقل فعال» چیست و مقام آن نسبت به انسان مانند چیست؟ (شهریور ۹۹)

۱۵) با توجه به نظر فیلسوفان مسلمان درباره عقل فعال به دو سوال پاسخ دهید. (خرداد ۱۴۰۰)

الف: **وظیفه آن چیست؟ فیض رسانی به عقل انسان‌ها**

ب) **مقام آن نسبت به انسان مانند چه چیزی است؟ (خرداد ۱۴۰۰) آفتاب نسبت به چشم**

۱۶) از نظر فلاسفه مسلمان مرتبه قبل از عقل بالملکه، چه ویژگیهایی دارد؟ (دی ۱۴۰۲)

مرحله‌های است که انسان هیچ ادراک عقلی ندارد اما استعداد و آمادگی درک معقولات را دارد.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید:

۱) دو شکل مخالفت با عقل در جهان اسلام را بنویسید (شهریور ۱۴۰۰-۱۴۰۱-۱۴۰۲)

الف) **تنگ و محدود کردن دایره اعتبار و کارآمدی عقل در عین پذیرش آن**

ب) **مخالفت با فلسفه و منطق، تحت عنوان دستاوردی یونانی و غیر اسلامی**

۲) یکی از اشکال مخالفت با عقل در جهان اسلام، مخالفت با فلسفه بود، دلیل این مخالفان چه بود؟ (دی ۹۹ چاپ جدید / شهریور ۱۴۰۰)

آنها می‌گفتند که دانش فلسفه از یونان وارد جهان اسلام شده و دربردارنده عقاید کسانی مانند سقراط، افلاطون و ارسطو است و این عقاید با عقاید اسلامی ناسازگار نیست.

۳) یکی از اشکال مخالفت با عقل در جهان اسلام به صورت مخالفت با فلسفه بود، پاسخ فلاسفه به این مخالفان چه بود توضیح دهید (دی ۱۴۰۰ / خرداد ۹۹)

جدا از اینکه بسیاری از آراء فیلسوفانی مانند سقراط و افلاطون و ارسطو با آموزه‌های اسلامی سازگاری دارد، باید توجه کنیم که فلسفه دانش و شاخه‌ای از معرفت است که هر فردی از هر ملت و نژادی می‌تواند وارد این شاخه از دانش بشود.

۴) فارابی عقل فعال را به چه چیزی تشبیه کرده است؟ چرا؟ (دی ۹۸)

۴) از نظر فارابی مقام و منزلت «عقل فعال» نسبت به «انسان» مانند چیست؟ توضیح دهید. (دی ۱۴۰۰/دی ۱۴۰۲)

مانند آفتاب است نسبت به چشم. همانطور که آفتاب نوربخشی می کند تا چشم انسان ببیند و بینایی بالفعل شود، عقل فعال نیز نخست چیزی در قوه آدمی افزوده می کند؛ به طوری که فعالیت عقلی برای انسان ممکن می شود و در نتیجه، عقل شروع به فعالیت می کند و به ادراک حقایق نائل می شود.

۵) عقل بالملکه را تعریف کنید (شهریور ۱۴۰۱/دی ۹۹) (چاپ جدید)

در این مرحله، عقل درکی از قضایای ضروری پیدا می کند، مثلاً می داند که چه چیزی نمی تواند هم باشد و هم نباشد. در این مرحله انسان می تواند دانش ها را کسب کند.

۶) ضمن تعریف «عقل بالملکه» و «عقل بالمستفاد» تفاوت آنها را توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۱)

عقل بالملکه: در این مرحله عقل درکی از قضایای ضروری پیدا می کند مثلاً می داند که چه چیزی نمی تواند هم باشد و هم نباشد در این مرحله انسان می تواند دانش ها را کسب کند آمادگی دریافت علم را پیدا می کند. عقل المستفاد: در این مرحله انسان به طوری بر دانش هایی که کسب کرده مسلط است که از هر کدام که بخواهد می تواند استفاده نماید. مانند یک استاد ریاضی که هر مسئله ریاضی را جلوی او بگذارند به راحتی حل میکند.

۷) تفاوت «عقل هیولانی» و «عقل بالفعل» را توضیح دهید (شهریور ۱۴۰۱/خرداد ۱۴۰۰)

اولین مرحله عقل «عقل هیولانی» نام دارد و آن هنگامی است که انسان هیچ ادراک عقلی ندارد، اما استعداد و آمادگی درک معقولات را دارد، به طور مثال، نوزادی که تازه متولد شده، گرچه استعداد نوشتن را دارد اما نمی تواند چیزی بنویسد.

سومین مرحله «عقل بالفعل» نام دارد در این مرحله، عقل شکوفا شده و به فعلیت رسیده و با تمرین و تکرار دانش هایی را کسب کرده است

۸) فیلسوفان مسلمان راه رهایی از احساس تعارض میان «یافته های عقلی» و «داده های وحیانی» را چه می دانند؟ (دی ۱۴۰۱)

در این قبیل موارد باید تلاش علمی خود را افزایش دهیم و از دانش دیگران بهره ببریم تا بتوانیم خطای خود را اصلاح نموده و از گمان این تعارض رهایی بایم.

۹) از نظر فلاسفه اسلامی عقل فعال چه وظیفه ای دارد آن را توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۲)

۹) در فلسفه اسلامی وظیفه «عقل فعال» چیست و مقال آن نسبت به انسان چیست؟ (شهریور ۹۹)

این عقل عامل فیض رسانی به عقل انسانهاست. تمام ادراکات و دانش های انسان به مدد این عقل صورت می گیرد. به واسطه این عقل است که انسان مفاهیم کلی را می فهمد و درک می کند. البته این مدد رسانی در باطن وجود انسان صورت می گیرد و برای خود انسان محسوس نیست.

۱۰) به چه دلیل برخی جریانهای فکری در جهان اسلام در عین پذیرش عقل دایره اعتبار و کارآمدی آن را محدود می کردند؟ توضیح دهید. (خرداد ۱۴۰۲)

این جریانها می کوشیدند نشان دهند که برخی روشهای عقلی در مسائل دینی کاربردی ندارند و کسانی که از این روشها استفاده می کنند مرتکب خطا می شوند و به دین آسیب می رسانند.

۱۱) از نظر فیلسوفان مسلمان تمام ادراکها و دانش های انسان به کمک کدام یک از عقول عالم عقل حاصل می شوند؟ شرح دهید. (خرداد ۱۴۰۲)

عقل فعال. این عقل عامل فیض رسانی به عقل انسانهاست. یعنی به واسطه این عقل است که انسان مفاهیم کلی را می فهمد. البته این مدد رسانی در باطن وجود انسان صورت می گیرد و برای خود انسان محسوس نیست.

درس ۹ (آغاز فلسفه در جهان اسلام)

درست یا نادرست بودن عبارات زیر را مشخص کنید.

۱) اولین فیلسوف مشهور مسلمان حدود قرن دوم هجری، فارابی بود. (دی ۱۴۰۲) **نادرست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

۱) دانشمندانی که موضوعات اعتقادی دین را با استدلال و منطق مورد بحث قرار می دهند نامیده می شوند (دی ماه ۹۹) **متکلم**
۲) از دیدگاه فارابی، مهم ترین تفاوت مدینه فاضله با مدینه جاهله در آن است. (خرداد ۱۴۰۲) **هدف**

گزینه مناسب را انتخاب کنید:

۱) اولین فیلسوف مشهور مسلمان (۱: **کندی** ■ ۲: فارابی □) بود. (شهریور ۱۴۰۱)
۲) کدام فیلسوف مسلمان، از بزرگترین حکمای مشاء محسوب می شوند؟ (شهریور ۱۴۰۲) (۱: **کندی** □ ۲: **ابن سینا** ■)
۳) نظریات فارابی در «فلسفه سیاست»، به دیدگاه کدام فیلسوف نزدیک تر است؟ (۱: **ارسطو** □ ۲: **افلاطون** ■)

هر یک از مطالب مربوط با ستون سمت راست را از ستون سمت چپ انتخاب کنید.

۱) اغراض ارسطو فی کتاب مابعدالطبیعه (خرداد ۱۴۰۲) **فارابی**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

۱) موسس اولین مکتب فلسفی در جهان اسلام چه کسی بود و چه لقبی شهرت یافت. (دی ۹۹) **فارابی - معلم ثانی**
۲) درباره «حکمت مشاء» به سوالات زیر پاسخ دهید (خرداد ۱۴۰۱)
الف) موسسه آن در جهان اسلام چه کسی بود؟ **فارابی**
ب) متکی بر آرای کدام فیلسوف یونانی بود؟ **ارسطو**
۳) اولین فیلسوف مشهور مسلمان چه بود؟ (دی ۱۴۰۱) **کندی**
۴) معلم اول و معلم ثانی به ترتیب لقب کدام فلاسفه بوده است؟ (دی ۹۸) **ارسطو - فارابی**
۵) اولین مبنای فارابی برای ورود به مباحث اجتماعی و فلسفه سیاسی چیست؟ بنویسید. (دی ۱۴۰۲)
انسان موجودی مدنی بالطبع است. که به حسب فطرت خود به جامعه گرایش دارد.
۶) به چه دلیل فلسفه اسلامی، از آغاز سرشتی کاملاً استدلالی داشت؟ (دی ۱۴۰۲)
از آنجا که ارسطو در مباحث فلسفی بیش از هر چیز به قیاس برهانی تکیه میکرد.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید:

۱) تعریف «مدینه فاضله» از نظر فارابی چیست؟ مهمترین تفاوت آن با «مدینه جاهله» را بنویسید (خرداد ۹۹ / خرداد ۱۴۰۱)
مدینه فاضله مدینه ای است که مردم آن را به اموری مشغول هستند به فضایل آراسته اند که مجموع مدینه را به سوی سعادت می برد. و مهمترین تفاوت آن با مدینه جاهله در هدف آنها هست.
۲) بر اساس نظر فارابی هدف مدینه فاضله و مدینه جاهله را مقایسه کنید. (دی ۹۹ چاپ جدید)
هدف مدینه فاضله: رسیدن به سعادت است اما هدف مدینه جاهله: فقط سلامت جسم و فراوانی لذت های دنیا است.
۳) از نظر فارابی هدف مردم مدینه جاهله چیست؟ چرا؟ (دی ماه ۹۹)
در مدینه جاهله هدف مردم فقط سلامت جسم و فراوانی لذت های دنیایی است. آنها گمان می برند که اگر به چنین لذت هایی دست یافتن، به سعادت رسیده اند و اگر دست نیافتن، به بدبختی افتاده اند.
۴) دو مورد از ویژگی های رئیس مدینه فاضله از نظر فارابی نوشته و بیان کنید. این ویژگی ها در چه کسانی وجود دارند (شهریور ۹۹ - ۱۴۰۲)
۱- روحی بزرگ و سرشتی عالی داشته باشند. ۲) باید به عالی ترین درجات تعقل رسیده باشند. این ویژگی ها در پیامبر و امامان وجود دارد.

۵) طبق دیدگاه فارابی ، رئیس مدینه فاضله چه ویژگی هایی باید داشته باشد؟(شهریور ۱۴۰۲/۱۴۰۱)

روحی بزرگ و سرشتی عالی دارد .به عالی ترین درجات تعقل رسیده و می تواند احکام و قوانین الهی را دریافت کند.

۶) دو مورد از زمینه های رشد فلسفه در جهان اسلام را نام ببرید. (شهریور ۱۴۰۱)

۱-دعوت قرآن کریم و پیامبر اکرم (ص) به خردورزی ۲-گسترش مباحث اعتقادی میان مسلمانان ۳ -نهضت ترجمه متون

۷)اولین مبنای فارابی برای ورود به مباحث اجتماعی و فلسفه ی سیاسی چیست؟(دی ۱۴۰۱)

اولین مبنای فارابی برای ورود به مباحث اجتماعی و فلسفه ی سیاسی این است که «انسان موجودی مدنی بالطبع» است و بر حسب فطرت و طبع خود به جامعه گرایش دارد و می خواهد با هم نوعان خویش زندگی کند.

۸) سه مورد از عوامل زمینه ساز حیات عقلی که در قرآن کریم و رفتار و گفتار رسول خدا (ص) مشاهده می شود را بنویسید.(خرداد۱۴۰۲)

۱.ارزش قائل شدن برای اصل تفکر و خردورزی ۲.تکریم علم به عنوان ثمره تفکر و خردورزی ۳.تکریم و احترام پیوسته عالمان ۴. طرح مباحث علمی و عقلی و فلسفی ۵. مذمت پیوسته نادانی و جهل ۶. دعوت به یادگیری علم و دانش ملت های دیگر

۹)از نظر فارابی دو وجه تشابه مدینه فاضله را با بدن سالم انسان بنویسید.(دی۹۸)

زیرا هر عضو آن متناسب با ویژگی خود وظیفه ای دارد و آن را به نحو احسن انجام میدهد.و همان طور که در بدن انسان ، برخی اندام ها بر برخی تقدم دارند برخی از اعضای جامعه نیز بر برخی تقدم دارند.

۱۰) ابن سینا وجود شر و بدی را در طبیعت چگونه توضیح داد؟(دی۹۸)

او می گوید در یک نگاه کلی به طبیعت متوجه می شویم که تمام اموری که به ظاهر بی نظم هستند ، در واقع برای اعتدال طبیعت و کمال نهایی آن و در یک نظم کلی لازم می باشند.

درس ۱۰ (دوره میانی)

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد:

- ۱) از نظر ابن سینا ، برخی امور در جهان طبیعت مصداق شر و بدی هستند (دی ۱۴۰۰) **نادرست**
- ۲) کتاب «قانون» ابن سینا یک دارالمعارف عظیم علمی و فلسفی است. (شهریور ۱۴۰۲) **نادرست**
- ۳) از نظر شیخ اشراق هر واقعیتی «نور» است اما نه نور مطلق، بلکه درجه ای است از نور. (خرداد ۱۴۰۲) **درست**
- ۴) از نظر قطب الدین رازی ، اساس و بنیان حکمت اشراق ، کشف و شهود است. (شهریور ۱۴۰۱) **درست**
- ۵) از نظر معتقدین به اصالت ماهیت، وجود صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی و اعتباری است. (دی ۱۴۰۲) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۱) طبق نظر سهروردی آنان که هم در صور برهانی با هم در اشراق و عرفان به کمال رسیده اندنامیده می شود (خرداد ۱۴۰۰) **حکیم متاله**
- ۲) ابن سینا آخرین دیدگاه های خود را در باب حکمت و فلسفه را در کتاب بیان کرده است. (شهریور ۱۴۰۰) **اشارات و تنبیهات**
- ۳) شیخ اشراق به جای مفهوم «وجود» از مفهوم در فرهنگ فلسفی خود استفاده کرده است. (شهریور ۱۴۰۲) **نور**
- ۴) سهروردی در کتاب «حکمة الاشراق» از شیوه فراتر رفته و حکمت اشراقی را پایه گذاری می کند. (خرداد ۱۴۰۲) **مشائیان**
- ۵) شیخ اشراق ، خالق هستی را نور محض می داند و او را می نامد. (شهریور ۱۴۰۱) **نورالانوار**

هر یک از مطالب مرتبط با ستون سمت راست را از ستون سمت چپ انتخاب کنید.

۱) اشارات و تنبیهات (خرداد ۱۴۰۲). **آخرین دیدگاه های ابن سینا**

گزینه مناسب را انتخاب کنید:

- ۱) کاملترین مرجع حکمت مشاء کتاب (۱: **شفا** ■ ۲: انصاف) ابن سینا است (دی ۹۹ چاپ جدید)
- ۲) سهروردی در فلسفه خود از مفهوم (۱: **نور** ■ ۲: وجود) استفاده می کند (شهریور ۱۴۰۰)
- ۳) در فلسفه سهروردی، عالم ماده (۱: مغرب کامل ۲: **مغرب وسطی** ■) نام دارد (خرداد ۱۴۰۰)
- ۴) از نظر فیلسوفان مسلمان، عقل در کدام مرحله آمادگی دریافت علم را پیدا می کند؟ (دی ۱۴۰۱)
۱. **عقل بالملکه** ■ ۲. عقل بالقوه
- ۵) از نظر سهروردی ، عالمی که آمیخته به نور و ظلمت است چه نام دارد؟ (خرداد ۱۴۰۲)
۱. **مغرب وسطی** ■ ۲. مغرب کامل
- ۶) از نظر سهروردی ،عالمی که آمیخته به نور و ظلمت است چه نام دارد؟ (خرداد ۱۴۰۲)
۱. **مغرب وسطی** ■ ۲. مغرب کامل

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

- ۱) سهروردی اصطلاح «حکیم متاله» را برای چه کسانی به کار برد ؟ (شهریور ۱۴۰۲-۱۴۰۰) **کسانی که هم در صور برهانی به کمال رسیده اند هم به اشراق و عرفان دست یافته اند**
- ۲) هر یک از موضوعات زیر در کدام کتاب ابن سینا مطرح شده است؟ (شهریور ۱۴۰۱)
الف) آخرین دیدگاه های ابن سینا در حکمت : **اشارات و تنبیهات**
ب) فرهنگ نامه پزشکی : **قانون**
- ۳) با توجه به فلسفه سهروردی، مفاهیم مقابل را تعریف کنید: (دی ۹۹ چاپ جدید)
الف) حکیم متاله: **کسی که هم در صور استدلالی و طریقه برهانی به کمال رسیده و هم به اشراق و عرفان دست یافته است.**
ب) مغرب کامل : **جهان تاریکی یا عالم ماده که بهره ای از نور ندارد.**

۴) با توجه به فلسفه سهروردی به سوال های زیر پاسخ دهید (دی ۱۴۰۰)

الف) نام عالم ماده یا جهان تاریکی در جغرافیای عرفانی او چیست؟ **مغرب کامل**

ب) تعبیری که برای خداوند به کار برده است، چه می باشد؟ **نورالانوار**

ج) کسی که هم در صور برهانی و هم در عرفان سرآمد است، چه نام دارد؟ **حکیم متاله**

د) مهمترین کتاب فلسفی ملاصدرا که با الهام از مراحل عرفانی نگاشته شده، کدام است؟ (دی ۹۸) **اسفار اربعه**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید:

۱) به نظر ابن سینا چه چیزی باعث ایجاد خشوع و خشیت در نهاد دانشمند در برابر حق می شود؟ (دی ۹۹ چاپ جدید)

۱) از نظر ابن سینا تامل در رابطه ی طبیعت با ماورا، طبیعت و خدا چه تاثیری بر فرد دانشمند و محقق دارد؟

از نظر ابن سینا، تأمل درباره رابطه طبیعت با ماوراء طبیعت و خدا در کنار تحقق در روابط میان پدیده ها، دانشمند را از ظاهر و پدیده ها عبور می دهد و به باطن آنها می رساند و آنها را به خشوع و خشیت در برابر حق وا می دارد.

۲) ابن سینا چگونه وجود شر و بدی را در عالم هستی تبیین میکند؟ به اختصار بنویسید (شهریور ۱۴۰۰)

آنچه ظاهراً شر و بدی به نظر می رسد، مانند پژمرده شدن یک گل یا حتی وقایع ویرانگر طبیعی همچون سیل و زلزله، همگی در یک نظم کلی جهان تاثیر مثبت دارند را به کمال نهایی طبیعت کمک می کنند.

۳) تعریف طبیعت از نظر ابن سینا چیست؟ (دی ۱۴۰۰)

طبیعت مرتبه ای از هستی است که دارای حرکت است و رو به مقصد خاص دارد و این مقصد جزء ذات عالم طبیعت و از آن جدایی ناپذیر است.

۴) از نظر ابن سینا علت نامگذاری عالم ماده به عالم طبیعت چیست (خرداد ۱۴۰۱ / دی ۱۴۰۲)

بدان جهت است که اجزای این عالم هر کدام طبع و ذات خاصی دارند که منشاء حرکات و تغییرات اجزا و افراد عالم طبیعت می باشد. خود این عالم نیز به عنوان یک کل طبع و ذاتی دارد که منشا و مبدا حرکات و تحولات آن است.

۵) جغرافیای عرفانی در فلسفه اشراق «سهروردی» چگونه است؟ توضیح دهید. (دی ۱۴۰۱)

۵) در جغرافیای عرفانی مکتب اشراق، مقصود از « مغرب کامل» و « مغرب وسطی» چیست؟ (شهریور ۱۴۰۱ / دی ۱۴۰۲)

در جغرافیای عرفانی سهروردی مشرق جهان، نور محض یا محل فرشتگان مقرب است که به دلیل تجرد از ماده برای موجودات خاکی قایل مشاهده نیست.

مغرب کامل نیز جهان تاریکی یا عالم ماده است که بهره ای از نور ندارد. در میان مشرق و مغرب کامل مغرب وسطی قرار دارد که در آن نور و ظلمت به هم آمیخته است.

۶) ابن سینا شروری همچون سیل و زلزله و پژمردگی گیاهان را در عالم طبیعت چگونه تحلیل می کند؟ (شهریور ۱۴۰۲)

از نظر ابن سینا شرور در عالم طبیعت در یک نظام کلی جهان تاثیر مثبت دارند به کمال نهایی طبیعت کمک می کنند به همین جهت با نگاه کردن به بخش کوچک از جهان طبیعت نمی توان درباره آن داوری کلی کرد.

۷) با توجه با آیه شریفه « انما یخشی الله من عباده العلما » توضیح دهید که به نظر ابن سینا، چگونه طبیعت شناسی می تواند دانشمند و محقق را به خشوع و خشیت در پیشگاه حق تعالی برساند؟ (خرداد ۱۴۰۲)

۷) از نظر ابن سینا تامل در رابطه ی طبیعت با ماورای طبیعت و خدا چه تاثیری بر فرد دانشمند و محقق دارد؟ (دی ۱۴۰۱)

از نظر ابن سینا تامل در رابطه با ماورای طبیعت و خدا در کنار تحقیق در روابط میان پدیده ها دانشمند و محقق را از ظاهر پدیده ها عبور می دهد و به باطن آن می رساند.

۸) با توجه به نظر ابن سینا درباره طبیعت به دو سوال زیر پاسخ دهید (خرداد ۱۴۰۰)

الف) تعریف طبیعت :

ب) علت نامگذاری آن:

الف) طبیعت مرتبه از هستی است که دارای حرکت است و رو به مقصدی خاص دارد و این مقصد ذات عالم طبیعت و از آن جدایی ناپذیر است.
ب) علت نامگذاری این عالم به «طبیعت» بدان جهت است که اجزای این عالم، هرکدام طبع و ذات خاصی دارند و منشاء حرکات و تغییرات اجزا و افراد عالم طبیعت می باشد. خود این عالم نیز به عنوان یک «کل» طبع و ذاتی دارد که منشاء و مبداء حرکات و تحولات آن است.

۹) با توجه به فلسفه سهروردی، مفاهیم مقابل را تعریف کنید: (خرداد ۱۴۰۱ / دی ۹۹ چاپ قدیم)

الف) نورالانوار : مبدا جهان و خالق هستی یا نور محض

ب) مشرق جهان : مشرق جهان، نور محض یا محل فرشتگان مقرب است که به دلیل تجرد از ماده، برای موجودات خاکی قابل مشاهده نیست.

۱۰) با توجه به فلسفه سهروردی، مفاهیم مقابل را تعریف کنید: (خرداد ۱۴۰۱ / شهریور ۹۹ / دی ۱۴۰۲)

الف) حکیم متاله : کسی که هم در صور استدلالی و طریقه برهانی به کمال رسیده و هم به اشراق و عرفان دست یافته است.

ب) مشرق جهان : مشرق جهان، نور محض یا محل فرشتگان مقرب است که به دلیل تجرد از ماده، برای موجودات خاکی قابل مشاهده

نیست.

درس ۱۱ (دوران متاخر)

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد:

- ۱) از نظر ملاصدرا، وجود حقیقتی واحد است؛ پس جایی برای تکثر واقعی در عالم وجود ندارد (دی ۱۴۰۰) **درست**
- ۲) از نظر ملاصدرا «وجود» اصیل است واقعیت خارجی، مابازا، و مصداق «وجود» می باشد (خرداد ۱۴۰۱) **درست**
- ۳) از نظر قطب الدین رازی، اساس و بنیان حکومت اشراق، کشف و شهود است. (شهریور ۱۴۰۱) **درست**
- ۴) در اندیشه ی «ملاصدرا» ترکیب نور قوی با تاریکی، سبب ایجاد نور ضعیف می شود. (دی ۱۴۰۱) **نادرست**
- ۵) از نظر فلاسفه ی مسلمان فقط استدلال عقلی نیست که ما را به حقیقت می رساند. (دی ۱۴۰۱) **درست**
- ۶) بنیادی ترین اصل فلسفی ملاصدرا اصالت وجود می باشد. (شهریور ۱۴۰۲) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۱) وجود که محور فلسفه مشایی و «نور» که اساس فلسفه اشراقی بودند، در فلسفه..... به هم رسیده و یکی شدند (خرداد ۱۴۰۰) **صدرايي (یا ملاصدرا یا حکمت متعالیه)**

گزینه مناسب را انتخاب کنید:

- ۱) کدام گزینه از آثار ملاصدرا می باشد (۱: **الشواهد الربوبیه** ■ ۲: عدل الهی □) (خرداد ۱۴۰۱)
- ۲) از نظر ملاصدرا، واقعیت خارجی ما به ازا، با مصداق (۱: **وجود** ■ ۲: ماهیت □) است. (شهریور ۱۴۰۱)
- ۳) در کدام مکتب فلسفی «مفهوم وجود و مفهوم نور» یک معنا و هویت می یابند؟ (دی ۱۴۰۱)
۱- حکمت اشراق □ ۲- **حکمت متعالیه** ■
- ۴) مباحث «علم النفس» و «معاد» در کتاب اسفار اربعه ملاصدرا، با کدام سفر عرفانی مطابقت دارد؟ (شهریور ۱۴۰۲)
۱. **سفر در خلق با حق** ■ ۲. سفر از خلق به حق به حق □
- ۵) ملاصدرا اصل «وحدت حقیقت وجود» را در فلسفه خود از چه طریقی برای دیگران اثبات کرد؟ (دی ۱۴۰۲)
۱. **برهان فلسفی** ■ ۲. سلوک عرفانی □

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

- ۱) «فارابی و ابن سینا» به ترتیب مربوط به کدام دوره از تاریخ فلسفه اسلامی هستند؟ (دی ۱۴۰۱) **دوره متقدم - دوره میانی**
- ۲) سفر عرفانی «از حق به سوی خلق همراه با حق» با کدام مبحث کتاب اسفار ملاصدرا تطبیق می کند؟ (خرداد ۱۴۰۲)
افعال خداوند و ربوبیت و حکمت الهی
- ۳) سه اصل از اصول فلسفی ملاصدرا را نام ببرید. (دی ۹۸)
۱. **اصالت وجود ۲. وحدت حقیقت وجود ۳. تشکیک وجود**
- ۴) کتاب اصول فلسفه و روش رئالیسم مشتمل بر چه موضوعاتی می باشد؟ (دی ۹۸)
نقد ارکان ماتریالیسم (یا فلسفه جدید) - بیان یک دوره فلسفه اسلامی
- ۵) دو مورد از منابع حکمت متعالیه را بنویسید. (شهریور ۹۹-۱۴۰۲/ دی ۹۹)
- ۵) ملاصدرا در حکمت متعالیه خود، از کدام مشربهای فلسفی، بهره می برد؟ (دی ۱۴۰۲)
۱. **فلسفه مشاء، به خصوص اندیشه های مستدل ابن سینا ۲. حکمت اشراق، اندیشه های شیخ سهروردی**
- ۶) سفر عرفانی «در خلق با حق» با کدام مبحث کتاب اسفار ملاصدرا تطبیق دارد؟ (خرداد ۱۴۰۱)
با مباحث علم النفس و مراحل شکل گیری آن تا رسیدن به مرحله ی معاد.

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید:

- ۱) از نظر ملاصدرا اختلاف موجودات، ناشی از چیست؟ تشبیه او را در این زمینه بنویسید. (خرداد ۱۴۰۱)
- از نظر ملاصدرا با اینکه هستی یک حقیقت واحد است، اما این حقیقت واحد، دارای درجات، مراتب و شدت و ضعف است. در مقام تشبیه این حقیقت واحد مانند یک کانون نور درخشان است.
- ۲) «وحدت حقیقت وجود» را از نظر ملاصدرا توضیح دهید (دی ۹۹ چاپ قدیم)
- بر اساس اصالت وجود، و واحد بودن وجود، وجود خارجی امری واحد است. و موجودات در حقیقت هستی با هم وحدت دارند.
- ۳) «اصالت ماهیت» را تعریف کرده و یک فیلسوف پیرو «اصالت ماهیت» نام ببرید (دی ۹۹-۱۴۰۰-۱۴۰۱ / خرداد ۴۰۱)
- از میان دو مفهوم وجود و ماهیت، «ماهیت» است که اصیل و واقعی است و واقعیت خارجی مابۀ ازا، و مصداق واقعیت است و وجود صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی است. میرداماد معتقد به اصالت ماهیت بود.
- ۴) مقصود از «اصالت وجود» چیست؟ و «میرداماد» طرفدار اصالت وجود بود یا ماهیت؟ (شهریور ۱۴۰۰)
- اصالت وجود: از میان دو مفهوم وجود و ماهیت «وجود» است که اصیل و واقعی است. واقعیت خارجی، ما بازا، و مصداق وجود است. پس وجود اصالت دارد نه ماهیت- طرفداران اصالت ماهیت
- ۵) «اصالت ماهیت» و «اصالت وجود» را تعریف کنید و یک فیلسوف از طرفداران هر یک از این ویژگی را نام ببرید (خرداد ۱۴۰۰)
- ۵) با بیان نظر ملاصدرا و میرداماد در زمینه مبحث «اصالت وجود و اصالت ماهیت» تفاوت دیدگاه آن دو را شرح دهید. (خرداد ۱۴۰۲ / دی ۱۴۰۱)
- اصالت ماهیت: امری واقعی خارجی، مصداق ماهیت است؛ یعنی آنچه واقعی هست، ماهیت است نه وجود و وجود صرفاً یک مفهوم انتزاعی ذهنی است. - میرداماد
- اصالت وجود: از میان دو مفهوم وجود و ماهیت، «وجود» است که اصیل واقعی است. واقعیت خارجی، ما بازا، و مصداق وجود است. پس وجود اصالت دارد، نه ماهیت. - ملاصدرا
- ۶) مقصود از سفر «از خلق به حق» در عرفان چیست؟ کدام مبحث کتاب اسفار ملاصدرا با این بخش مطابقت دارد؟ (شهریور ۱۴۰۱)
- ۶) مباحث عمومی فلسفه در کتاب اسفار ملاصدرا، با کدام مرحله از سیر و سلوک عرفانی تطبیق می کند؟ توضیح دهید. (دی ۹۹)
- درسفر از خلق به حق سالک می کوشد از طبیعت و عوالم ماورای طبیعت عبور کند و به حق واصل شود و میان او و خدا حجابی نباشد. ملاصدرا، مباحث عمومی فلسفه را در بخش اول کتاب خود قرار داده است.
- ۷) طبق «اصل مراتب داشتن وجود» در حکمت متعالیه، کثرت و اختلاف موجودات چگونه تفسیر می شود؟ (شهریور ۱۴۰۱)
- ۷) اصل مراتب داشتن وجود را در فلسفه ملاصدرا، را با ذکر تشبیهی که او به کار برده، توضیح دهید. (دی ۱۴۰۰)
- از نظر ملاصدرا با اینکه هستی یک حقیقت واحد است اما دارای درجات، مراتب و شدت و ضعف است. یعنی در تجلیات و ظهورهای خود دارای مراتبی است. و هر مرتبه از وجود میزان درجه وجودی خود ظهور آن حقیقت واحد و یگانه است. به کانون نور درخشان تشبیه شده است.
- ۸) ملاصدرا با توجه به کدام اصل از اصول حکمت متعالیه، تعدد و تکثر موجودات را در عالم هستی تبیین می کند؟ شرح دهید. (شهریور ۱۴۰۲ / خرداد ۱۴۰۰)
- اصل مراتب داشتن وجود از نظر ملاصدرا با اینکه هستی یک حقیقت واحد است اما این حقیقت واحد دارای درجات مراتب و شدت و ضعف است وجود که حقیقت واحدی است در تجلیات و ظهورهای خود دارای مراتبی میشود.
- ۹) معنای این نظر که «وجود حقیقتی مشکک است» را توضیح دهید. (دی ۹۹)
- یعنی اینکه وجود حقیقتی واحد است، اما این حقیقت واحد، مراتب و درجاتی عالی دارد. شدت و ضعف وجود مانند شدت و ضعف در نور است.
- ۱۰) ملاک فلسفی بودن یک متن و سخن، از نظر ملاصدرا چیست؟ توضیح دهید (دی ۱۴۰۲)
- اولاً هر مبحثی که طرح میکند به موضوع فلسفه، یعنی وجود و مسائل بنیادی آن، مربوط باشد و ثانیاً متکی بر عقل و استدلال عقلی باشد، نه شهود قلبی و یا نقلی و قرآنی.

درس ۱۲ (حکمت معاصر)

تعیین کنید کدام عبارت درست و کدامیک نادرست می باشد:

- ۱) علامه طباطبایی روش تفسیری قرآن به قرآن را از ایت الله شاه آبادی آموخت. (خرداد ۱۴۰۲) **نادرست**
۲) کتاب «شیعه» و «رسالت تشیع» حاصل مذاکرات علامه طباطبایی با هانری کربن است. (شهریور ۱۴۰۲) **درست**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

- ۱) کتابهای بدایه الحکمه و نهایه الحکمه از آثار ارزنده است (دی ماه ۹۸) **علامه طباطبایی**
۲) کتابی که علامه طباطبایی برای تدریس فلسفه در دو سطح نوشتن عبارت بود از و (خرداد ۱۴۰۱)
بدایة الحکمة و نهایت الحکمه.
۳) حاصل مذاکرات «پروفسور کربن» با «علامه طباطبایی» تالیف دو جلد کتاب تحت عنوان و می باشد.
(دی ۱۴۰۱) **شیعه - رسالت تشیع**
۴) علامه طباطبایی روش تفسیری قرآن به قرآن را از استاد خود آموخت. (شهریور ۱۴۰۲) **میرزاعلی اقا قاضی**

موارد خواسته شده را تکمیل کنید:

۱) جدول را کامل کنید (دی ۹۹)

شرح دعای سحر	اصول فلسفه و روش رئالیسم	بدایه الحکمه
الف) مولف: امام خمینی	نویسنده پاورقی: شهید مطهری	مولف: علامه طباطبایی

هر یک از مطالب مرتبط با ستون سمت راست را از ستون سمت چپ انتخاب کنید.

- ۱) نویسنده پاورقی اصول فلسفه و روش رئالیسم (خرداد ۱۴۰۲) ← **استاد مطهری**
۲) رسالت تشیع (خرداد ۱۴۰۲) ← **حاصل مذاکرات هانری کربن با علامه طباطبایی**
۳) کتابی که برای تدریس فلسفه در سطوح اولیه است. (دی ۱۴۰۲) ← **بدایه الحکمه**

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

- ۱) حاصل مذاکرات هانری کربن با علامه طباطبایی چه کتاب هایی است؟ (شهریور ۱۴۰۱) **۱. شیعه ۲. رسالت تشیع**
۲) مذاکرات هانری کربن با علامه طباطبایی، که در دو کتاب «شیعه» و «رسالت تشیع» آمده، درباره چه موضوعاتی است؟ (دی ۱۴۰۲)
درباره فلسفه، عرفان و مکتب شیعه

به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

- ۱) در مورد علامه طباطبایی به دو سوال زیر پاسخ کوتاه دهید. (دی ۱۴۰۱)
الف) نگاه تطبیقی به فلسفه و ویژگی کدام یک از آثار علامه است؟ **اصول فلسفه و روش رئالیسم**
ب) علامه روش تفسیر آیه به آیه ی قرآن را از چه کسی آموخته بود؟ **مرحوم قاضی**

به سوالات زیر پاسخ کامل دهید:

- ۱) دو مورد از اقدامات علمی و فرهنگی علامه طباطبایی را نام ببرید (خرداد ۱۴۰۱)
تدریس فلسفه ناظر بر مسائل روز فلسفی - احیای تدریس و تفسیر قرآن کریم - ارتباط با مراکز دانشگاهی و فرهنگی و تربیت شاگردان.
۲) بگویید که سبک زندگی کدام دسته از افراد بر اساس تقلید از دیگران شکل می گیرد (دی ماه ۹۹)
کسانی که کمتر اهل اندیشه ورزی هستند و اصولاً یک نظام فکری مشخص شده برای خود ندارند. تصمیم گیری آنها تابع جو حاکم بر جامعه است.

۳) با توجه به الگوی نظام فکری و عملی، سبک زندگی آن دسته از افرادی که در حال رشد و پیشرفت هستند را توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۱)

کسانی که وارد عرصه تفکر شده و دارای افکار فلسفی هستند، اما هنوز آن افکار فلسفی به خوبی در آنها شکل نگرفته و هنوز نمی‌توانند میان آن افکار و مسائل زندگی ارتباط برقرار کنند اینان گاهی بر اساس افکار خود تصمیم می‌گیرند و گاهی بیرون از آن.

۴) سبک زندگی افرادی که به نظام فکری سالم و استواری دست یافته اند را توصیف کنید؟ (خرداد ۱۴۰۲)

گروهی از افراد، هم ریشه درخت فکری خود را به درستی انتخاب کرده اند و پایه های استواری برای نظام فکری خود ساخته اند و هر با دقت و تأمل فراوان با عقلانیت بالا شاخ و برگهای سالم و قوی و استوار از آن ریشه استخراج کرده اند

۵) کسانی که به سبک زندگی معیوب و ناسالم رسیده اند ، چه نظام فکری و عملی را انتخاب کرده اند؟ توضیح دهید. (شهریور ۱۴۰۲)

افرادی هستند که در انتخاب ریشه درخت و پایه ی نظام فکری خود ، دچار اشتباه و خطا شده اند و ریشه ای ناکارآمد و ناسالم در زمین زندگی خود قرار داده اند.

زکوشش به هر چیز خواهی رسید به هر چیز خواهی کماهی رسید